

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Hispanistika

Bakalářská práce

Sára Smetanová

**Biblické motivy v díle G. Garcíi Márqueze s důrazem na
román *Sto roků samoty***

Biblical themes in the work of G. García Márquez with an emphasis
on the novel *One Hundred Years of Solitude*

Praha 2020

Vedoucí práce: Mgr. Dora Poláková, Ph.D.

Poděkování

Děkuji Mgr. Doře Polákové, Ph.D., za čas, který mi po dobu studia věnovala, za její trpělivost, cenné rady a připomínky při psaní této bakalářské práce. Dále děkuji také svému otci za podporu a cenné podněty.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 29. 7. 2020

Sára Smetanová

Klíčová slova

G. García Márquez, Bible, motivy, vliv, Kolumbie, román

Key words

G. García Márquez, Bible, themes, impact, Colombia, novel

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje vlivu Bible a křesťanství na tvorbu Gabriela Garcíi Márqueze. S ohledem na výběr tématu je důležité nejdříve poskytnout jak historický, tak literární kontext, a proto se první část práce zaměřuje na postavení křesťanství v Kolumbii a užívání biblických motivů v literatuře v době autorova života. Součástí první části je také krátká biografie Garcíi Márqueze se zaměřením na jeho vztah ke křesťanství a Bibli. Tato práce zkoumá biblickou symboliku v díle autora, nejen v románu *Sto roků samoty*, proto je první část stručně zaměřena i na ostatní vybraná díla, která tuto tematiku obsahují. Druhá část práce se věnuje podrobnému rozboru románu *Sto roků samoty* a biblickým motivům, které se v díle objevují. Vyzdvihuje přímé i nepřímé paralely mezi Bibli a tímto románem. Gabriel Garcíi Márquez je známý především pro magický realismus. Cílem této bakalářské práce je poskytnout jiný pohled na jeho tvorbu a poukázat na důležitost Bible v jeho dílech.

Abstract

This bachelor's thesis is dedicated to the study of Biblical and Christian influence on the works of Gabriel Garcíi Márquez. With regards to the selected topic, it is greatly beneficial to provide both the historical and literary context. Therefore, the first part of this thesis is focused on the Christian climate in Colombia and the use of Biblical themes in literature during the author's life. An important component of this section is the short biography of Garcíi Márquez with concentration on his commitment to Christianity and the Bible. This thesis examines Biblical symbolism in the overall work of the author, not only in the novel *One Hundred Years of Solitude*, so this section also focuses on the presence of Biblical themes in other selected writings of the author. The second section of this thesis is dedicated to a detailed analysis of the novel *One Hundred Years of Solitude* and the Biblical themes in it. This portion emphasizes the direct and indirect parallels between the Bible and this novel. Gabriel Garcíi Márquez is known mainly for magical realism. The goal of this bachelor's thesis is to provide an alternative view on his authorship and point out the importance of Biblical themes in his works.

Obsah

Úvod	8
1. Zasazení do historického a literárního kontextu	10
1.1. Postavení křesťanství v době autorovy tvorby	10
1.2. Kolumbijská literatura inspirovaná křesťanskou a biblickou tematikou	11
2. Gabriel García Márquez	15
2.1. Vliv křesťanství na život Garcíi Márqueze	15
2.2. Vliv Bible na autorovu tvorbu	17
2.3. Využití biblických motivů ve vybraných dílech Garcíi Márqueze	18
3. Sto roků samoty	22
3.1. Postavy	23
3.1.1. José Arcadio Buendía jako Adam, Jákob a Mojžíš	23
3.1.2. Úrsula jako Eva a Ráchel	28
3.1.3. Melquíades jako ďábel v těle hada a Bůh	30
3.2. Kniha Genesis jako zdroj inspirace	31
3.2.1. Příběh nebe a země, v Boží zahradě, první hřích	31
3.2.2. Kain a Ábel	34
3.2.3. Potopa, Boží smlouva se stvořením	36
3.2.4. Bábel	39
3.3. Kniha Exodus jako zdroj inspirace	41
3.3.1. Vyvedu vás z Egypta	41
3.3.2. Faraón vás neposlechne	45
3.4. Kniha Zjevení Janovo jako zdroj inspirace	46
3.5. Ostatní biblické paralely a narážky	48
3.5.1. Symbolika ostatků	49
3.5.2. Marnotratný syn	49
3.5.3. Jákob a Ezau	50
Závěr	51
Bibliografie	54
Resumé	58
Resumen	60

«Si se lo creyeron a las Sagradas Escritura» replicó
Fernanda, «no veo por qué no han de creérmelo
a mí.»¹

„Když to uvěřili Písmu svatému,“ odpověděla
Fernanda, „nechápu, proč by to neměli uvěřit
mně.“²

¹ García Márquez, Gabriel. *Cien años de Soledad*. México, D. F.: Editorial Planeta Mexicana, S. A., 2015, s. 191. Kindle ed., Všechny další citace jsou z téhož vydání a jsou označeny iniciálami románu: CAS

² García Márquez, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: ODEON, 1980, s. 264. Všechny další citace jsou z téhož vydání a jsou označeny iniciálami románu: SRS

Úvod

Kolumbijský spisovatel Gabriel García Márquez (1927-2014) je považován za jednoho z nejdůležitějších představitelů tzv. magického realismu, k němuž bývá řazen především jeho román *Sto roků samoty* (*Cien años de soledad*). V něm se setkáváme s osudem sedmi generací rodiny Buendíů, jejíž vývoj ovlivňuje důležitý fakt, že celý rod žije v incestních vztazích. Titul jednoho z nejlepších magicko-realistických děl patří tomuto románu právem, často ovšem, zejména v českém prostředí, zastiňuje důležitý fakt, že autorova inspirace vycházela také ze čtení Bible a využití biblických motivů v knize nelze popřít. *Sto roků samoty* není jediným autorovým dílem, ve kterém je výskyt biblických námětů zjevný. K tomuto faktu se také vztahuje téma této bakalářské práce, jejímž úkolem není pouze zkoumat zmiňovaný román, ale prokázat důležitost Bible v širších souvislostech autorova života a tvorby.

První část této práce se podrobněji zaměřuje na prostředí a dobu, v níž García Márquez psal. Záměrem je poskytnout stručný popis politické situace v Kolumbii a postavení křesťanství, které má v této zemi dlouholetou historii. Dále tato část také zkoumá popularitu či nepopularitu biblicky inspirovaných literárních textů u jiných kolumbijských autorů, což se nabízí jako zajímavé srovnání právě s ohledem na vztah Kolumbie k náboženství. Písmo se totiž po celá staletí stává nekonečným zdrojem inspirace pro spisovatele, malíře či hudební skladatele a zdá se, že kolumbijské literární umění v tomto směru není výjimkou.

Práce také vyzdvihuje hlavní důvody a osoby, díky kterým si Gabriel García Márquez vytvořil vztah k Bibli. V neposlední řadě se tato první část zabývá stručnými rozbory vybraných románů autora, které vykazují biblickou inspiraci a potvrzují tak tento trend v jeho tvorbě. Pozornost je věnována především jeho nejvýznamnějším dílům, a to *Podzim patriarchy* (*El otoño del patriarca*), *Kronika ohlášené smrti* (*Crónica de una muerte anunciada*) a *Láska za časů cholery* (*El amor en los tiempos de cólera*).

Druhá část práce se pokouší o hlubší zkoumání románu *Sto roků samoty*. Klade důraz na rozbor hlavních postav a jejich charakteristických rysů, které je spojují s biblickými postavami. Zdá se, že Gabriel García Márquez čerpá svou inspiraci převážně z biblické knihy Genesis, což se také projevuje v rozebíraném

textu a právem si tedy zkoumání paralel mezi románem *Sto roků samoty* a knihou Genesis zaslouží v této bakalářské práci největší prostor. Součástí rozboru jsou také události mající kořeny v biblických knihách Exodus a Zjevení.

Román Garcíi Márqueze se již dlouho těší velkému zájmu literárních kritiků, kteří v něm inspiraci biblickými texty nacházejí už několik desítek let. Existuje tedy mnoho studií na toto téma. Ambicí této části práce je poskytnout podrobný a srozumitelný souhrn těchto studií, vyjádřit souhlas či nesouhlas s jednotlivými myšlenkami a v některých případech i vysledovat nové možné paralely mezi Biblií a dílem *Sto roků samoty*. V neposlední řadě má tento rozbor prezentovaný v této části práce potvrdit tezi, že García Márquez hojně užívá biblické motivy ve své tvorbě.

1. Zasazení do historického a literárního kontextu

1.1. Postavení křesťanství v době autorovy tvorby

Gabriel García Márquez působil převážně ve druhé polovině dvacátého století. Své první dílo vydal v roce 1955 a poslední v roce 2014. Jeho tvorba je ovlivněná obdobím *La Violencia* (období občanské války v Kolumbii mezi konzervativními a liberálními politickými stranami, které probíhalo v letech 1948-1958). Ani román *Sto roků samoty* není výjimkou. Příběh popisovaný v knize poskytuje autorův pohled na období od utváření politických stran v Kolumbii až do konce *La Violencia*.³

Křesťanství, konkrétně jeho římskokatolická forma, představovala v Kolumbii od dob španělské kolonizace jediné oficiální náboženství. V koloniální etapě římskokatolická církev spravovala většinu veřejných institucí, přes veškeré vzdělávání, zdravotnictví až po vězeňský systém. Během 19. století došlo k osamostatnění Kolumbie a s tím i k novému liberálnímu způsobu vedení státu. Nové státní uspořádání přispělo v Kolumbii v roce 1853 po dlouhých snahách ze strany liberálů k oddělení státu od církve. S podporou liberálních vůdců se v zemi v roce 1856 rozšířilo protestantství, i když velkého úspěchu nedosáhlo. Ke katolictví se v zemi přikláněly spíše konzervativní strany. Tento způsob státního uspořádání poměrně rychle selhal. V roce 1886 se strany dohodly, uznaly opět katolictví za oficiální státní náboženství a očekávaly tak od církevních představitelů stejnou podporu státu, jakou poskytovali za dob kolonizace. Školství, zdravotnictví, hospodářství, umění, politika a téměř veškeré dění státu tedy spadalo pod kompetence římskokatolické církve.⁴

Nebylo tomu jinak ani během období *La Violencia*. V těchto letech došlo ke sblížení konzervativní politické strany a římskokatolických církevních představitelů, aby se sjednotilo úsilí ve prospěch katolictví a úsilí v boji proti

³ Mena, Lucila Inés. „Cien Años De Soledad“: Novela De „La Violencia.“ *Hispanamérica*, vol. 5, no. 13, 1976. [online]. [cit. 2020-02-10], s. 4

⁴ Camacho Molano, Javier Andrés. Estado y religion católica en Colombia. *Derecho y realidad*, no. 12, 2008. [online]. [cit. 2020-02-21], s. 147

komunistickým a socialistickým ideologiím v Kolumbii. Podněcování k nenávisti vůči liberálům znělo jak z kazatelen, tak z tisku. Tohle vše navíc doprovázely perzekuce, které se obhajovaly náboženstvím.⁵ V roce 1958 došlo k podepsání dohody *Frente Nacional*, která stanovila, že se liberální a konzervativní strany budou v Kolumbii každých šestnáct let střídat u moci. V plebiscitu byl poté Bůh uznán jako nejvyšší svrchovaná autorita a všechny strany uznaly římské katolictví jako jeden ze základů národní jednoty.

K zavedení svobody náboženského vyznání došlo v zemi až v roce 1991. Přestože v současnosti roste rychle počet protestantů, katolictví představuje stále nejdůležitější a nejvíce zastávané náboženství v zemi. Jak už bylo výše zmíněno, Gabriel García Márquez vydával svá díla převážně v druhé polovině dvacátého století, kdy Kolumbii silně ovlivňovalo katolictví. Už tento fakt tedy nastiňuje, že se spisovatel s křesťanstvím a Biblií mohl setkat poměrně snadno a fakt, že vyrůstal v silně nábožensky založené společnosti, hraje klíčovou roli ve vztahu k jeho tvorbě.

1.2.Kolumbijská literatura inspirovaná křesťanskou a biblickou tematikou

Každé náboženství je kulturní realitou, která určuje politický a sociální život společnosti. Silně se tedy dotýká i literární činnosti v každé zemi. Bible představuje doposud nejprodávanější knihu v celé historii. Inspiraci nebo přímé paralely z ní čerpají spisovatelé, skladatelé hudby i malíři po celá staletí. V této části se zaměřím na spisovatele, kteří čerpali myšlenky z Bible a působili převážně v letech literární činnosti Gabriela Garcíi Márqueze v Kolumbii. Cílem této kapitoly je vyzdvihnout, že autor románu *Sto roků samoty* rozhodně nepředstavuje jediného spisovatele, jenž svou inspiraci hledal v Písmu.

S ohledem na téma práce je důležité poznamenat, že každé náboženství zastává jiné hodnoty a praxi. Jak už bylo zmíněno, v Kolumbii převažuje jedna z nejrozšířenějších forem křesťanské víry, římskokatolická. V této souvislosti je dobré poznamenat, že římskokatolické pojetí Bible se v některých ohledech liší od

⁵ Arias Betancur, Yulman Fernando. Religiosidad, radicalismos y violencia en Colombia. *Páginas*, no. 95, 2014. [online]. [cit. 2020-02-10], s. 30

protestantského nebo pravoslavného. V závislosti na vyznání jednotlivých zmiňovaných autorů tedy i jejich interpretace Bible může být odlišná.

Jedním z kolumbijských autorů, který ve svých dílech využívá biblickou tematiku a dokonce jim přiřazuje biblické názvy, je uznávaný spisovatel, diplomat a novinář Eduardo Caballero Calderón (1910-1993).

Jeho nejznámější román z roku 1950 nese název *El Cristo de espaldas*, což by se dalo překládat jako Kristus odvrácený zády. První stranu svého románu se autor rozhodl věnovat citaci z biblické knihy Matouš; konkrétně cituje poměrně dlouhý úsek z desáté kapitoly.⁶ Také už z názvu vyplývá inspirace Biblií, konkrétně Ježíšem Kristem, synem Božím. V díle se hlavní hrdina bezúspěšně pokouší imitovat život a skutky Krista.⁷ Toto dílo bylo také společně s Garciovým Márquezovým románem *Všetchna špína světa* posláno ve stejný čas do vydavatelství v Argentině, kde ovšem Márquezův text odmítli vydat.⁸

Děj dalšího Calderónova románu *Cain*, vydaného roku 1968, se inspirovuje biblickým příběhem o muži, kterého pocity pohrdání, nenávisti a závisti pohánjí k boji proti ostatním. Bratrovražda má v této knize za následek vyhoštění a Martín Rodríguez, hlavní postava, zmizí a s ním i stopy jeho existence. Téměř jako by nikdy neexistoval. Tímto se také splní biblické proroctví, kdy Bůh říká Kainovi: „Budeš na zemi psancem a štvancem.“⁹

Manuel Zapata Olivella (1920-2004), kolumbijský doktor, antropolog a významný spisovatel, určitě také patří mezi autory, jejichž tvorba nese znaky inspirace Biblií, přestože hlavní motiv představuje především život černošského obyvatelstva.

Olivellovo známé dílo s náboženskou tematikou, kterou naznačuje už název knihy *En Chimá nace un santo* (1964), obdrželo nominaci na dvě ceny. Jednu z nich získal právě Gabriel García Márquez a Olivellu tak porazil. Hlavním tématem románu je konflikt mezi katolictvím a lokálním náboženstvím v okolí řeky Sinú. Právě zastánci tohoto náboženství protestují proti římskokatolické církvi, protože

⁶ Viz. Caballero Calderón, Eduardo. *El Cristo de espaldas*. Barcelona: Ediciones Destino, 1968, s. 8

⁷ Kirsner, Robert. La Soledad En La Obra De Caballero Calderón. *South Atlantic Bulletin*, vol. 40, no. 4, 1975. [online]. [cit. 2020-02-11], s. 37

⁸ Vargas Llosa, Mario. *García Márquez: Una Historia de un deicidio*. 1972. [online]. [cit. 2019-04-27], s. 35

⁹ Kirsner, Robert. Op. cit., [online]. [cit. 2020-02-11], s. 36

se jim od jejich představitelů nedostávalo toho, po čem tolik toužili, soucitu a podpory.¹⁰ Biblické citace nalezneme i v tomto díle:

Tendido en la cama, olvidado de las medicinas y de las prescripciones de reposo que ordena el médico, lee la Biblia con acentuada religiosidad. [...] «Vestíos de toda armadura de Dios, para que podáis estar firmes contra las asechanzas del diablo.»¹¹

Roztažený na posteli, zapomínaje na léky a doktorem doporučený odpočinek, čte Bibli s výraznou zbožností. [...] „Oblečte si celou Boží zbroj, abyste se mohli postavit ďábovým úkladům.“ (Bible, Ef 6,11)

Mezi autory inspirující se biblickou tematikou je třeba v neposlední řadě zařadit básníka, prozaika a esejistu Álvara Mutise Jaramilla (1923-2013), byť v jeho dílech přímé odkazy a narážky na biblický text nenalezneme. Mezi jeho nejznámější práce patří román *La nieve del Almirante* z roku 1986. Velkým podporovatelem a propagátorem Mutise byl právě Gabriel García Márquez.

Přestože se Mutis považoval za křesťana, jeho tvorbu tento fakt téměř vůbec neovlivnil. Svůj vztah k náboženství a Bibli a důvod, proč biblickou tematiku nepoužívá, popsal v rozhovoru pro *El Nuevo Día* v roce 2007. Bibli četl hodně a Ježíš pro něj představoval veliký vzor, zvláště pro své přátelství s apoštoly. Jeho dílo to ale neovlivnilo.¹² Na otázku, proč se postava Ježíše vůbec neobjevuje v jeho dílech, odpovídá:

«Es así, porque no me atrevo. Un silencio por respeto. ¿Qué puedo decir yo de esa figura?»

«¿No está de acuerdo con obras que tratan literariamente el tema de Jesús?»

¹⁰ Kooreman, Thomas. Translating En „Chimá Nace Un Santo“. *Afro-Hispanic Review*, vol. 10, no. 3, 1991. [online]. [cit. 2020-02-17], s. 33

¹¹ Zapata Olivella, Manuel. *En Chimá nace un santo*. Barcelona: Six Barral, S. A., 1963, s.110 (Použit vlastní překlad)

¹² El premiado Álvaro Mutis veía la poesía como una oración: «No me atrevo a escribir de Jesucristo». In: *religionenlibertad.com* [online]. 2013-09-26 [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.religionenlibertad.com/cultura/31328/el-premiado-alvaro-mutis-veia-la-poesia-como-una-oracion-no.html> (Použit vlastní překlad)

«No, jamás. Para eso hay que tener unas condiciones particulares que yo no tengo.»¹³

„Je to tak, protože si na to netroufám. Mlčím z respektu. Co můžu já tvrdit o téhle osobnosti?“

„Nesouhlasíte s díly, která se literárně zabývají tématem Ježíše?“

„Ne, to nikdy. Na to je potřeba mít určité vlohy, které já nemám.“

Napsal však jeden román, který se touto tematikou zabýval, *Cuando Dios bajó a Anagaima*. Toto dílo však nikdy nebylo vydáno a autor ho spálil.¹⁴

Křesťanské motivy a inspirace Biblií tedy nejsou v kolumbijské literatuře neobvyklé. V tomto krátkém souhrnu několika málo autorů můžeme vidět, že situace v Kolumbii a vztah státu ke katolictví proniká do literární činnosti nejen Gabriela Garcíi Márqueze. Autoři používají přímé citace, paralely nebo pouze hledají inspiraci pro charakter svých postav.

¹³ tamtéž

¹⁴ tamtéž

2. Gabriel García Márquez

2.1. Vliv křesťanství na život Garcíi Márqueze

Gabriel Eligio García Márquez se narodil v malém městě Aracataca 6. března roku 1927. Pokřtěn v katolické církvi byl ale až o tři roky později, 27. července 1930. Jedním z důvodů takto pozdního křtu může být i ambivalentní postoj jeho rodiny vůči institucionalizovanému katolictví v Kolumbii.¹⁵

Narodil se do rodiny Gabriela Eligia Garcíi a Luisy Márquezové Iguaránové. Jeho matka Luisa se narodila ve skromných poměrech, byla vychovávána ke katolicismu a ve svém mládí navštěvovala lyceum Obětování Panny Marie v Santa Martě. Díky studiu na lyceu obdržela kvalitní vzdělání.¹⁶ Autor ve své autobiografické knize *Žít, abych mohl vyprávět* několikrát zmiňuje, že se matka modlila růženec a „pánbíčkovala“.¹⁷ Její vztah k Bohu popisuje jako spíše vzdorný než pokorný.¹⁸

O otci a jeho náboženském vyznání se ovšem moc nezmiňuje. Gabriel Eligio Márquez pracoval jako telegrafista a rodině jeho budoucí manželky se jeho postavení a vystupování příliš nezamlouvalo. Lidé, kteří ho znali, ho považovali za bohéma a sukničkáře, i když podle slov Garcíi Márqueze jeho otec za celý svůj život nevypil ani jednu skleničku a nevykouřil jedinou cigaretu.¹⁹ Poprvé Luisu spatřil na nedělní mši, kam oba pravidelně docházeli.²⁰

Nespokojenost matčiny rodiny s jejím manželem vedla k tomu, že malého Gabriela, v Kolumbii také známého jako Gabito, vychovávali až do osmi let jeho prarodiče, dědeček plukovník Nicolás Márquez a babička Doña Tranquilina Iguaránová. Jejich výchova se na něm podepsala a celý život čerpal inspiraci ze situací, které díky nim zažil.

Děda se prohlašoval za liberála, Gabrielovi předal mnoho ze svých zkušeností z praktického života i znalostí z historie. Podporoval jeho lásku k umění,

¹⁵ Stavans, Ilan. *Gabriel García Márquez: The Early Years*. St. Martin's Press, 2010, s. 33. Ebook ed.

¹⁶ García Márquez, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Praha: Euromedia Group, k.s., 2003, s. 10

¹⁷ tamtéž, s. 10

¹⁸ tamtéž, s. 127

¹⁹ tamtéž, s. 44

²⁰ tamtéž, s. 45.

stejně tak si všiml jeho nadání, co se vyprávění a literatury týká. Daroval malému Gabitovi slovník, který chlapec četl jako román, slovo po slovu. Jeho babička, Mina, mu naopak vyprávěla báje, pověry a strašidelné příběhy. Její způsob vyprávění se odráží ve stylu, který později spisovatel používal ve své tvorbě.

Co se prostředí týče, setkával se s náboženskými symboly díky výzdobě domu, v němž vyrůstal. Spával na rohoži vedle tety Francisky Mejíové, v místnosti, kde „stál velký oltář se svěťci v životní velikosti, kteří vypadali mnohem skutečněji a děsivěji než ti v kostele.“²¹ («En aquel dormitorio había también un altar con santos de tamaño humano, más realistas y tenebrosos que los de la Iglesia.»²²) Ve stejné místnosti spávala za svobodna i jeho matka, před lampičkou Nejsvětějšího, se strachem ze světců.²³

Gabriel měl od malička různé představy a předtuchy a díky tomu ho v šesti letech jeho prarodiče zavedli k otci Angaritovi, který mu vysvětlil první přijímání a kostelník ho naučil ministrovat. Pravidelně tedy poté na mších pomáhal sloužit. V tu dobu se také poprvé setkal se zpovědí, i když fenomén nechápal a nedokázal ještě v takto brzkém věku pochopit koncept dobra a zla.²⁴

V raném dětství byl tedy García Márquez vystavován vlivům katolictví z různých úhlů. Ať už ho ovlivňoval dům, v němž vyrůstal, jehož pokoje byly plné křesťanských symbolů, nebo lidé, se kterými se každý den setkával.

Po dědečkově smrti v roce 1936 začal studovat na základní škole San José v Barranquille, kde rozvíjel své literární nadání. Ve třinácti letech přešel na základní jezuitskou školu v tomtéž městě. Gabito si moc dobře uvědomoval, že si jeho rodina finančně nemůže tuto školu dovolit. Na otázku, kde na to sehnali jeho rodiče peníze, odpovídala matka: „Bůh je veliký.“²⁵ («Dios es muy grande.»²⁶) Přístup pedagogů se mu zamlouval a na škole byl spokojen. S ředitelem, otcem Pieschacónem, měl několik zásadních rozhovorů, mezi které patřil také dialog o představě nebe a pekla. Dostalo se mu vysvětlení, že nebe prostě představuje Boží

²¹ tamtéž, s. 35

²² García Márquez, Gabriel. *Vivir para contarla*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial, S. A. U., 2015, s. 44. Ebook ed.

²³ García Márquez, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Op. cit., s. 35

²⁴ tamtéž, s. 78

²⁵ tamtéž, s. 140

²⁶ García Márquez, Gabriel. *Vivir para contarla*. Op. cit., s. 172

přítomnost. Sám Gabriel uznává, že právě tento rozhovor sehrál významnou úlohu v jeho životě.²⁷

V roce 1940 získal stipendium na lyceu v Zipaquirá, kde mu jeho učitelé věd a matematiky představili marxistické myšlenky a levicové postoje.²⁸ Ve studiu pokračoval na právech na univerzitě v Bogotě. Během této doby začal publikovat své krátké příběhy v deníku *El Espectador*. Studia práv však nikdy nedokončil.²⁹ Zbytek svého života věnoval psaní.

Právě dětství a dospívání mělo největší vliv na jeho postoj ke křesťanství, i když s náboženstvím se setkával téměř denně, vzhledem k tomu, že Kolumbie byla silně katolický stát. Ovšem v dospělosti jeho názory nabraly antiklerikální tón³⁰ a v několika svých dílech kritizuje římské katolictví, převážně jeho institucionalizovanou formu v Kolumbii.³¹

2.2. Vliv Bible na autorovu tvorbu

Gabriel García Márquez znal Písmo svaté dobře. Mezi jeden z hlavních důvodů patří nepochybně fakt, že se svými prarodiči i rodiči docházel pravidelně na nedělní katolickou mši. Kázání z Bible představuje základ každé katolické mše, proto nelze pochybovat o tom, že její text dobře znal.

Další setkání s Biblií měl prostřednictvím zbožných služebnic, kterých se v domě, kde vyrůstal, vystříдалo mnoho.³² Jednou z nich, důležitou pro jeho tvorbu, se stala důstojná matrona Juana de Freytes, která měla dle Gabita „biblický dar vyprávění“³³ («tenía el don bíblico de la narración»³⁴) a kromě děl jako *Odysea*, *Don Quijote* nebo *Hrabě Monte Christo* mu vyprávěla také mnoho příběhů z Bible.³⁵ Od malička hltal každý příběh, který mu lidé vyprávěli. Obzvláště rád měl právě příběhy související s tajemstvím biblické dějeproy.³⁶

²⁷ García Márquez, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Op. cit., s. 145

²⁸ Bell-Villada, Gene. *Gabriel García Márquez: The Man and His Work*. The University of North Carolina Press, 1990, s. 45. Ibook ed.

²⁹ tamtéž, s. 47

³⁰ Stavans, Ilan. Op. cit., s. 44.

³¹ například *Kronika ohlášené smrti* nebo *O lásce a jiných demonech*

³² García Márquez, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Op. cit., s. 72

³³ tamtéž, s. 43

³⁴ García Márquez, Gabriel. *Vivir para contarla*. Op. cit., s. 54

³⁵ García Márquez, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Op. cit., s. 43

³⁶ tamtéž, s. 84

Na střední škole četl Bibli pro všechny příběhy, které člověku nabízí. Několikrát se za svůj život zmínil, že je to skvělá kniha, kde se odehrávají fantastické věci.³⁷ Další setkání s Písmem zažil na studiu práv, kde ho student Jorge Álvaro Espinosa naučil orientovat se v Bibli a přiměl ho, aby se některá jména naučil nazpaměť.³⁸ Vzhledem k náročné a drsné době, v níž vyrůstal, našel zalíbení v biblické knize Zjevení.³⁹

Z rozhovoru, který poskytl deníku El Manifiesto, vyplývá, že García Márquez na Bibli nahlíží jako na román. Jednoho dne se rozhodl, že přečte veškerou románovou tvorbu od Bible až po tehdejší novinky.⁴⁰ V této souvislosti je dobré poznamenat, že zařazení Písma do žánru románu představuje zajímavý pohled. Možná právě proto se jím autor inspiroval a čerpal z něho nápady, i když se v dospělosti nehlásil k žádnému formálnímu náboženství.

Všechny své znalosti Bible poté zúročuje ve svých dílech. Hlavními zdroji inspirace jsou pro něj **charaktery a schopnosti biblických postav a biblické události**. Nápadným rysem jeho děl jsou také některá jména postav, která nepochybně napodobují jména z Písma.

2.3. Využití biblických motivů ve vybraných dílech Garcíi Márqueze

Román *Sto roků samoty* nepředstavuje jediné autorovo dílo obsahující prvky inspirované Bibli. Touto prací se snažím poukázat nejen na přítomnost odkazů na Písmo svaté ve výše zmíněném díle, i když je tomuto tématu práce věnována primárně, ale i na přítomnost a význam Bible v Marquezově tvorbě celkově. Proto se tato kapitola věnuje autorovým třem důležitým a populárním románům a stručně poukazuje na biblické paralely v nich užitě.

Gabriel García Márquez es un escritor con una profunda vocación religiosa, tal y como ha demostrado en su ya dilatada trayectoria novelística. Sus obras están llenas de mitos bíblicos, personajes legendarios, criaturas procedentes del Antiguo testamento...⁴¹

³⁷ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 75

³⁸ García Márquez, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Op. cit., s. 221

³⁹ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 76

⁴⁰ tamtéž, s. 70

⁴¹ Buenahora Molina, G. P. La religion del amor en la última narrativa de Gabriel García Márquez. *Boletín Cultural y bibliográfico*, vol. 35, no. 48, 1998. [online]. [cit. 2020-03-20], s. 128 (Použit vlastní překlad)

Gabriel García Márquez je spisovatel s velkým náboženským povoláním, což už potvrdil ve své již dlouhé romanopisecké kariéře. Jeho díla jsou plná biblických mýtů, legendárních postav, stvoření ze Starého zákona,...

Již v žurnalistické tvorbě Garcíi Márqueze nalezneme biblické náměty.⁴² V roce 1948 vydal článek o synech Rebeky, o Ezauovi a Jákobovi, v němž odkazuje na příběh z Písma, konkrétně z knihy Genesis. Dva roky poté vydal několik dalších článků inspirovaných biblickou tematikou. Mezi ně patří například stať o Bileámovi a jeho mluvící oslici nebo příběh o Jozuovi, který poslechl Hospodina a bez boje tak dobyl město Jericho.⁴³ Všechny tyto texty mají své kořeny ve Starém zákoně.

Z jeho románové tvorby do této kapitoly pak patří *Podzim patriarchy* z roku 1975, kde se setkáváme právě s textem, jehož hlavní hrdina vykazuje stejné schopnosti jako biblická postava Ježíše Krista.

Hlavní hrdina románu je ostatními figurami přirovnáván k Bohu. Tento bezejmenný protagonista sám sebe nazývá „*Jsem, který jsem*“, což představuje způsob, jakým se ve třetí kapitole biblické knihy Exodu představil Bůh Mojžíšovi. Za zmínku nepochybně stojí (ačkoliv po přečtení celého románu zjišťujeme, že nejsou úplně pravdivé) jeho schopnosti uzdravovat nemocné nebo výrok, kterým vybízí, aby k němu přišly všechny děti. Stejnými schopnostmi či výroky se totiž v Písmu prokazuje sám Mesiáš, Ježíš Kristus. I zde se setkáváme s jistou podobností, když hlavního protagonistu nazývají v knize „mesiášským“ a oslavují za to, že třetího dne vstal z mrtvých. V díle nalezneme rovnou několik jmen převzatých z Bible, jako například Leticia Nazarenová, jejíž příjmení odkazuje na příjmení Ježíše Nazaretského. Dále jméno Emanuel, které Nový zákon také používá pro Ježíše a jež znamená „Bůh je s námi“.⁴⁴

Chronologicky v pořadí dalším románem je dílo *Kronika ohlášené smrti* (1981). Zde se setkáváme s inspirací biblickými událostmi. V tomto případě se jedná o smrt Ježíše Krista. Zároveň se zde znovu objevuje i symbolika jmen.

⁴² Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 75

⁴³ tamtéž, s. 76

⁴⁴ tamtéž, s. 78

Marcela Del-Ríová ve svém článku *El epígrafe revelador clave para acercarse a la parábola de la „Crónica de una muerte anunciada“* vyzdvihuje paralely mezi smrtí hlavního protagonisty Santiaga Nasara a ukřižováním Ježíše Krista. Mezi některé společné znaky těchto dvou postav patří dle autorky článku například fakt, že jejich smrti jsou ohlášeny a dané, a ani jeden svůj osud nemohl změnit. Morálním původcem činu je v obou případech lid. Santiaga někteří chtěli zabít z lásky, někteří z nenávisti, jiní z nedbalosti. Stejně tak tomu bylo u Ježíše, někteří ho chtěli zabít, někteří pouze dovolili, aby se to stalo, jiní ho nechali zabít z nedbalosti či z lásky a další pak z nenávisti.⁴⁵ Zpráva z pitvy Santiagova těla dokonce říká: „Vypadala jako stigma Ukřižovaného.“⁴⁶ («Parecía un estigma del Crucificado».⁴⁷). V jiné části knihy vypravěč konstatuje: „Nikdy nebyla žádná smrt ohlášena důkladněji.“⁴⁸ («Nunca hubo una muerte más anunciada.»⁴⁹), což podle autorky také můžeme považovat za přímou paralelu Ježíšovy smrti. Mezi další společné rysy patří také například jméno, příjmení Nasar totiž připomíná Nazaretský, nebo jejich vzhled a oblékání.⁵⁰ Paralel v románu *Kronika ohlášené smrti* je opravdu mnoho, tento stručný výňatek ale potvrzuje, že Gabriel García Márquez používá Bibli jako inspiraci ve svých dílech častěji.

V románu *Láska za časů cholery* (1995) nalezneme důležitý biblický příběh, a to o prvním hříchu v zahradě Eden. Doktor Urbino žije se svou manželkou, které nikdy nevěnoval moc lásky a pozornosti, v domě se zahradou, již lze přirovnávat k zahradě Eden z knihy Genesis. Dům je na manželčino přání plný zvířat (stejně jako v biblickém ráji), což doktora příliš netěší. Kvůli výmyslu manželky Fermíny ovšem musí protagonista koupit papouška. Lourdes E. Morales-Gudmundssonová toto označila za jasnou narážku na Evu, která spáchala první hřích lidstva.⁵¹ Jenže doktor Urbino se na papouška upne, oblíbí si ho a nechá jeho klec pověsit na strom v zahradě. Papoušek jednoho dne z klece uletí a celá rodina se ho snaží chytit. Když se pak pták posadí na nejnižší větev, doktor se ho pokouší chytit, jenže se pod ním

⁴⁵ Del-Río, Marcela. El epígrafe revelador clave para acercarse a la parábola de la „Crónica de una muerte anunciada“. *Confluencia*, vol. 8/9, no. 2, 1993. [online]. [cit. 2020-03-19], s. 83-84

⁴⁶ García Márquez, Gabriel. *Kronika ohlášené smrti*. Praha: Odeon, první vydání, s. 89

⁴⁷ García Márquez, Gabriel. *Crónica de una muerte anunciada*. [online]. [cit. 2020-06-09], s. 40

⁴⁸ García Márquez, Gabriel. *Kronika ohlášené smrti*. Op. cit., s. 60

⁴⁹ García Márquez, Gabriel. *Crónica de una muerte anunciada*. [online]. [cit. 2020-06-09], s. 29

⁵⁰ Del-Río, Marcela. Op. cit., [online]. [cit. 2020-03-19], s. 88

⁵¹ Morales-Gudmundsson, Lourdes E. El jardín y la caída: mito y parodia en El amor en los tiempos de cólera. *Cuadernos Hispanoamericano*, no. 492, 1991. [online]. [cit. 2020-03-20], s. 121

skáci žebřík a doktor po pádu na místě umírá.⁵² Před smrtí ještě stačí říci své manželce, že to, jak moc ji miloval, ví pouze Bůh.

Strom a zvíře, v tomto případě papoušek, symbolizující Strom poznání dobrého a zlého a ďábla převtěleného v hada, nesou stejné konotace. V románu *Láska za časů cholery* strom představuje poznání (proto to náhlé vyznání lásky své manželce), v Bibli je tomu stejně tak, když po sněžení jablka Adam a Eva náhle zjistí, že jsou nazí. Papoušek představuje, stejně jako had, smrt. Tím, jakým způsobem Márquez příběh doktorovy smrti vylíčil, se mu podařilo přiřadit obyčejným prostorům a věcem nové implikace.⁵³

Jak můžeme vidět, stěžejní díla spisovatele obsahují biblické paralely a odkazy a protagonisté jeho románů mají jména a charaktery inspirované postavami z Písma. Nejde tedy pouze o jeden autorův text v podobě románu *Sto roků samoty*, ale důležitost Bible v jeho tvorbě ho provází celý život, už od období žurnalistiky až po jeho paměti *Žít, abych mohl vyprávět*. Vedle například tématu samoty či času jde o jeden z hlavních aspektů, kterým by se Gabriel García Márquez dal charakterizovat.

⁵² tamtéž, s. 121

⁵³ tamtéž, s. 124

3. Sto roků samoty

Svou znalost Bible Gabriel García Márquez prokázal v díle *Sto roků samoty*. Román, který získal celosvětový úspěch, skrývá nesčetné množství biblických paralel. A dokonce struktura textu se podobá té biblické.⁵⁴ V románu se setkáváme s událostmi podobnými vzniku světa, prvnímu hříchu, potopě a cyklus završuje apokalyptický konec. Až by se mohlo zdát, že García Márquez přepisuje Bibli do prostředí malého imaginárního městečka Maconda.

Biblický text na mnoha místech charakterizuje určitá nejednoznačnost. Mnoho věcí zůstává čtenářům skryto, různé souvislosti se dozvídáme až po přečtení celého Písma. Není to tedy mnohdy jednoduchá četba. *Sto roků samoty* se může také zdát jako čtenářský oříšek, protože nám vždy nepředkládá ucelené informace. Nechává čtenáři prostor, aby se v knize snažil zorientovat sám. Některé události a postavy na různých místech v díle představují jiné narážky na Písmo.

Mezi těmito dvěma mistrovskými díly, Bibli a Márquezovým románem, existuje mnoho explicitních i implicitních paralel. Těch si všímá i nesčetné množství studií, jež byly na toto téma publikovány. Cílem této kapitoly bude co nejsrozumitelněji vyzdvihnout biblické motivy a paralely v románu *Sto roků samoty*, reflektovat je z perspektivy publikovaných studií a doplnit je o vlastní postřehy na základě čtenářské zkušenosti s oběma díly.

Zároveň je potřeba podotknout, že byť se tato práce snaží najít a popsat paralely mezi Bibli a románem, nepokouší se zároveň dodávat textu jakýsi duchovní rozměr, který možná ani García Márquez nezamýšlel. Proto se snaží reflektovat i takové teze, které tyto biblické paralely vyvracejí.

Je nutné stanovit logický postup práce, protože se nám nabízí opravdu mnoho různých úhlů pohledu na problematiku biblických odkazů v Márquezově díle. Pro přehlednost práce jsem jako nejvhodnější vyhodnotila způsob dodržování chronologického postupu biblických událostí, ke kterým následně přiřadím jejich paralely v románu. Ústředními body srovnávání se nabízí motivy biblických postav a příběhy z knih Genesis, Exodus a Zjevení.

Na tomto místě snad musím ještě konstatovat, že paralely, které v díle nacházím a jež nejsou podloženy názory jiných kritiků, jsem vypožorovala

⁵⁴ Guevara Llaguno, Miren. „Teología y mundo actual.“ *La presencia de la Biblia en “Cien años de soledad”*. vol. 257, 2015. [online]. [cit. 2020-04-20], s. 135

důkladným čtením *Sto roků samoty* i Bible. Každou takovou paralelu se snažím doložit i biblickou a románovou citací. Zároveň stejně tak, jako si já na některých místech dovoluji odporovat názorům kritiků, i mnou formulované myšlenky mohou být podrobeny kritickému čtení. Sám García Márquez se k tomuto tématu nikdy nevyjádřil, proto veškeré prezentované myšlenky představují pouze domněnky podložené jednotlivými citacemi.

3.1. Postavy

Paralely k různým biblickým postavám v románu *Sto roků samoty* nachází mnoho čtenářů i literárních kritiků. V této podkapitole se však budeme věnovat pouze ústředním postavám, za které považuji Josého Arcadia Buendíu, jeho manželku Úrsulu a cikána Melquíadesa. Příhodné shrnutí toho, proč se zdá, že García Márquez používá motivy biblických postav v tomto díle, nám ve své krátké studii nabízí Andrea Woodard:

The list of similarities with Biblical figures could be infinite, [but with these few⁵⁵] it becomes evident that Gabriel García Márquez may have included those intertextualities not only for their literary value, and also suggests that the form of the novel seems to be carefully structured with biblical aspects.⁵⁶

Výčet podobností s biblickými postavami by mohl být nekonečný, [ale i s tímto málem] je zřejmé, že Gabriel Gracia Márquez mohl zahrnout tyto intertextuality nejen pro jejich literární hodnotu, ale také jimi naznačuje, že forma románu se zdá být pečlivě strukturována s biblickými aspekty.

3.1.1. José Arcadio Buendía jako Adam, Jákob a Mojžíš

Jednou z ústředních postav románu je José Arcadio Buendía, zakladatel Maconda, který na jednu stranu vykazuje znaky mocného a schopného vůdce, na druhou stranu se však dokáže uzavřít do svého světa a nekomunikovat s okolím.

⁵⁵ Autorka odkazuje na jiné biblické paralely, přesto se ale tato myšlenka zdá být příhodná pro budoucí rozbor námi nalezených a vybraných paralel.

⁵⁶ Woodard, Andrea. *Cien años de Soledad and the universal commentary. Considerations on the narrative voice through the lens of Biblical intertextualities*. 2010. [online]. [cit. 2020-07-16], s. 5 (Použit vlastní překlad)

V každém období jeho života se setkáváme s jiným povahovým rysem a jeho skutky se často podobají činům významných biblických vůdců. Předtím, než se pustíme do rozboru jednotlivých charakterových rysů, je nutno podotknout, že zde vycházíme z poznámky Gene Bell-Villady, který konstatuje, že postava Josého kombinuje vlastnosti Adama, Abrahama, Jákoba a Mojžíše.⁵⁷ Bohužel nám však tento literární kritik neposkytuje dostatek informací o své tezi, proto se v následujícím rozboru pokusím doplnit a potvrdit jeho myšlenku vybranými informacemi a úryvky z knihy i názory různých jiných kritiků, kteří se zabývají postavou Josého. Vynechám však rozbor Abrahama, neboť osobně v tomto směru v románu nenacházím dostatek paralel.

První a nepochybně mezi všemi literárními vědci nejvíce vyzdvihovanou paralelu představuje José Arcadio Buendía jako biblický Adam. Adam s Evou se stávají prvními lidmi v zahradě Eden. José s manželkou Úrsulou jsou prvními obyvateli (spolu s dalšími, kteří je následují) Maconda. V Bibli Bůh otiskl do člověka svou podobu, aby člověk panoval nad vším, co na zemi Bůh stvořil.⁵⁸ Na několika místech v díle se setkáváme s hlavní autoritou postavy Josého v Macondu, např.:

José Arcadio Buendía no tuvo un instante de reposo. [...] y volvió a ser el hombre emprendedor de los primeros tiempos que decidía el trazado de las calles y la posición de las nuevas casas, [...] Adquirió tanta autoridad entre los recién llegados que no se echaron cimientos ni se pararon cercas sin consultárselo, y se determinó que fuera él quien dirigiera la repartición de la tierra. (CAS, s. 24)

José Arcadio Buendía neznal odpočinku. [...] a stal se znovu oním podnikavým člověkem z dob založení obce, jenž rozhodoval, kudy povedou ulice a kde budou stát nové domy, [...] Mezi nově příchozími si získal takovou vážnost, že nikdo nevykopal základy ani nepostavil plot, aniž se s ním předem poradil, a nakonec se usnesli pověřit ho rozdělováním půdy. (SRS, s. 39)

⁵⁷ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 77

⁵⁸ Viz. *Bible*: Překlad 21. století. Praha: Biblion, 2009, Gn. 1,26-28. Všechny další citace jsou z téhož vydání, vždy je přesně označeno z jaké biblické knihy citace pochází.

Adam dostal od Boha zároveň s autoritou nad zemí také úkol pojmenovat veškeré ptactvo i dobytek: „Jakkoli pak Adam nazval kterého živočicha, tak se jmenoval.“ (Gn 2,20)

V momentě, kdy postihuje Macondo nemoc zapomnění, José také pojmenovává všechny věci a zvířata. Formulace se zdají být podobné těm biblickým: «Con un hisopo entintado marcó cada cosa **con su nombre**: mesa, silla, reloj, puerta, pared, cama, cacerola.» (CAS, s. 30) („Yzopovým barvivem **označil každou věc jejím jménem**: stůl, židle, hodiny, dveře, stěna, postel, kastrol.“ [SRS, s. 47]). A snad ještě důležitější odkaz: «Fue al corral y **marcó los animales y las plantas**: vaca, chivo, puerco, gallina, yuca, malanga, guineo.» (CAS, s. 30) („Potom šel do ohrady a **popsal zvířata a rostliny**: kráva, koza prase, slepice, maniok, malanga, banánovník.“ [SRS, s. 47]) Zároveň se toto vše děje během nemoci zapomnění; pokud by tedy José pojmenoval věci jinými jmény, i tak by pravděpodobně nesly název, jaký jim José přiřadil.

Přílišná touha po poznání zapříčinila Adamův pád v ráji, a právě toto je další důvod srovnávání Josého s Adamem.⁵⁹ Tato neuhasitelná touha vedla vůbec prvního člověka až ke spáchání prvotního hříchu, který neznamenal pouze odsouzení Adama a Evy, nýbrž předurčení celého lidstva. Hledáme-li tuto symboliku v díle *Sto roků samoty*, nemusíme pátrat dlouho. Josého celý život provází přílišný vědecký zápal. Dny tráví zavřený v laboratoři a dosažení badatelského úspěchu upřednostňuje před denním rodinného i veřejného života. Bohužel jeho věčně nespokojená povaha ve spojení s touto neuhasitelnou dychtivostí po poznání zapříčiňuje jeho pád a stojí ho nakonec i život.

El viernes, antes de que se levantara nadie, volvió a vigilar la apariencia de la naturaleza, hasta que no tuvo la menor duda de que seguía siendo lunes. Entonces agarró la tranca de una puerta y con la violencia salvaje de su fuerza descomunal destrozó hasta convertirlos en polvo los aparatos de alquimia, el gabinete de daguerrotipia, el taller de orfebrería, gritando como un endemoniado [...] (CAS, s. 51).

⁵⁹ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 77

V pátek vstal dřív než všichni ostatní a dlouho pozoroval přírodu, až neměl nejmenší pochyb, že je ještě pořád pondělí. Pak strhl ze dveří závoru, a užívaje své obrovské síly, začal pustošit všecko kolem, až na prach rozbil všechny alchymistické přístroje, daguerrotypickou komoru i zlatnickou dílnu, hulákal přitom jako posedlý d'áblem [...] (SRS, s. 75)

Poté, co se José Arcadio Buendía „zblázní“, připoutají ho ke stromu na dvoře, kde nakonec i umírá. Toto se nabízí jako symbolika stromu poznání dobrého a zlého v zahradě Eden.

V románu se dozvídáme, že José a jeho manželka mají příbuzenský vztah a jedná se tudíž o incest. Nabízí se nám dvě interpretace této situace s ohledem na biblické události. Jedna z nich srovnává incest Josého a Úrsuly s prvním hříchem, který přinese odsouzení celé generace rodu Buendiů, stejně jako první hřích v zahradě Eden odsoudil celé generace lidstva. Což opět naznačuje vztah postavy Josého Arcadii Buendía s biblickým Adamem. O spojení na základě této události hovoří například Guevarová Llagunová:

En esa creación recién estrenada, José Arcadio Buendía y Úrsula Iguarán, cuya generación se pierde en el tiempo, resultan una suerte de Adán y Eva. Habían vivido «en una ranchería de indios pacíficos situada en las estribaciones de la sierra [...] eran primos entre sí [...] habían crecido juntos en ella y su matrimonio era previsible desde que vinieron al mundo.»⁶⁰

V tomto premiérovém stvoření jsou, José Arcadio Buendía a Úrsula Iguarán, jejichž generace se ztrácí v čase, typem Adama a Evy. Žili v „mírumilovné indiánské osadě na předhoří [...] společně v ní vyrostli a jejich sňatek byl nasnadě od chvíle, kdy se narodili.“

Druhá interpretace tohoto poměru nás přivádí k další biblické postavě, která se do Josého promítá, k Jákobovi. Incest Josého a Úrsuly totiž není prvním takovým v historii jejich rodů. Víme, že oba rody se navzájem křížily po celá staletí, což může vyvracet teorii, že zde García Márquez odkazuje na první hřích. V Bibli se

⁶⁰ Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-21], s. 138 (Použit vlastní překlad)

setkáváme s podobným případem; Jákob si vezme dcery svého strýce Lábana. (Gn 29,10-28). Už jeho otec Izák si vzal svou sestřenicí Rebeku, stejně jako si ve *Sto rocích samoty* Úrsulina teta bere strýce Josého (manžela Úrsuly) a narodí se jim syn s prasečím ocasem.

Jákob si mezi příbuznými své matky oblíbil a vybral za ženu Ráchel, ale musel na ni čekat několik let. Jakmile ji získal, plodili potomky a jeho synové poté ať už vědomě či nevědomě navazovali manželské či pouze sexuální vztahy se svými příbuznými. Macondský José čeká rok na to, až se mu jeho manželka oddá. S případy podobnými biblickým incestům se setkáváme právě i v tomto románu, kdy potomci Josého a Úrsuly nerespektují svou rodinnou příslušnost a začínají mezi sebou rozvíjet vztahy.

V teoretické části práce jsme se dozvěděli, že García Márquez používá náměty biblického příběhu Rebečiných dětí, Jákoba a Ezaua, již v díle předcházejícím *Sto roků samoty*, a to v povídce *La otra costilla de la muerte*⁶¹. Nelze tedy vyvracet, že by tuto událost neznal.

Poslední biblickou postavou, která se odráží v osudu Josého, je Mojžíš. Příběhu vyvedení národa ze země, který lze ve *Sto rocích samoty* také identifikovat, se budu více věnovat v samostatné kapitole s názvem Exodus. Jisté rysy Mojžíšova charakteru však bez pochyby José nese. Nejen tedy, že oba vyvádějí svůj lid do jiné země za lepšími zítřky, také oba představují důležité vůdce a zákonodárce. A pojem „zákonodárce“ obě postavy vyjadřují podobným způsobem.

Mojžíš na hoře Sinaj přijímá od Boha desatero přikázání, kterým se má izraelský lid řídit. Dále pak předkládá lidem zákony (Ex 20, 21, 22, 23). Zákony, které přijímá Mojžíš, nepředstavují občanský zákoník, jak ho známe dnes, ale spíše vyjádření vztahu Izraele k Hospodinu tak, jak si to Bůh přeje. Smlouva mezi Bohem a izraelským lidem neobsahovala pouze závazky mezi dvěma stranami smlouvy, upravovala také každodenní život před Hospodinem.⁶²

José představuje při cestě do nové země Maconda přirozeného vůdce a v době založení vesnice se stává mladistvým patriarchou, který řídí chod města. Dává pokyny k setbě, radí při výchově dětí či dobytka, vyměřuje ulice a určuje, kde bude stát jaký dům. Můžeme ho tedy považovat za zákonodárce ve městě, kde

⁶¹ Corwin, Jay. *Gabriel García Márquez*. Red, Globe Press; 1st ed., 2017, s. 9, Kindle ed.

⁶² *Nový biblický slovník*. Douglas, J. D., Hiller, N., Bruce, F. F., Guthrie, D., Millard, A. R., Packer, J. I., Wiseman, D. J., Praha: Návrat domů, 1996, s. 635

prvních několik let neexistovaly zákony a lidé žili pokojně i bez psaných norem: «En este pueblo no mandamos con papeles» dijo sin perder la calma. «Y para que lo sepa de una vez, no necesitamos ningún corregidor porque aquí no hay nada que corregir.» (CAS, s. 36) („U nás ve městě papíry neporoučíme,“ řekl nevzrušeně. „A můžete si jednou provždy pamatovat, že tu žádného soudce nepotřebujeme, poněvadž tu není co soudit.“ [SRS, s. 55]). José tak představuje pro ostatní obyvatele Maconda přirozený příklad způsobu žití každodenního života; převážně po čas cesty a prvních let založení vesnice, stejně jako Mojžíš.

3.1.2. Úrsula jako Eva a Ráchel

Úrsula zastává spolu s Josém v románu hlavní a důležitou roli. Aktivní, dobrá, vážená žena, která se nenechá jen tak něčím zastrašit. Vychovává několik generací a obyvatelé Maconda si jí váží víc než svých vlastních matek. García Márquez by jistě nenechal v románu Adama bez Evy, proto právě Úrsula nese charakteristické znaky první ženy vůbec. Evě v Písmu není věnováno tolik pozornosti jako by možná jakožto první žena na světě zasloužila. Víme, že ji Bůh stvořil, aby byla Adamovi rovnocennou oporou: „Není dobré, aby byl člověk sám; opatřím mu rovnocennou oporu.“ (Gn 2,18)

Na prvních stranách, stejně jako v Bibli, nacházíme podobný výrok i ve *Sto rocích samoty*, kdy García Márquez píše: «La laboriosidad de Úrsula andaba a la par con la de su marido. » (CAS, s. 6) („Úrsula se svou pracovitostí vyrovnala manželovi.“ [SRS, s. 14]).

Víme také, že na základě hříchu, který Eva spáchala a kterého se kvůli ní dopustil i Adam, Bůh nad ní vyřkl úděl: „Rozmnožím útrapy tvého těhotenství, své děti budeš rodit v bolestech. Po muži budeš dychtivě toužit, on ti však bude poroučet.“ (Gn 3,16)

O Úrsule se v románu dozvídáme, že se bojí svému manželovi oddat ze strachu, aby se jim nenarodilo postižené dítě v důsledku jejich příbuzenského sňatku. Každou noc se obává, že ji manžel znásilní, proto nosí na spaní neumělé kalhoty, které se zapínají na velkou kovovou přezku. Když už ji okolnosti donutí se Josému oddat, celé těhotenství pak prožívá v obavách. Nehledě na to, že ho prožívá také na dlouhé cestě, při které se jí žaludek zkazil opičím masem a polévkami z hadů a v takových podmínkách i nakonec rodí:

A los catorce meses, con el estómago estragado por la carne de mico y el caldo de culebras, Úrsula dio a luz un hijo con todas sus partes humanas. (CAS, s. 15)

Po čtrnácti měsících, se žaludkem zkaženým opičím masem a polévkou z hadů, porodila Úrsula syna, po všech stránkách lidského. (SRS, s. 26)

Její těhotenství se v tomto podobá osudu vyjádřenému ve výše zmíněném výroku Hospodina nad Evou.

S druhou částí Božího výroku se setkáváme několikrát v jiných pasážích, kdy zjišťujeme, že se Úrsula podvoluje svému manželovi ve všem, co po ní žádá, i když s tím většinou nesouhlasí. («Úrsula cedió, como ocurría siempre, ante la inquebrantable obstinación de su marido.» [CAS, s. 5], „Úrsula se manželově skálopevně umíněnosti nakonec jako vždy podvolila.“ [SRS, s. 12, 38]). Ve chvílích tvrdohlavého naléhání jejího muže jde autorita Úrsuly stranou. Tento jev prostupuje celou historií rodu Buendíů.

Jako si jméno Adama málokdo představí bez Evy, lidé znalí Písma si také stěží představí Jákoba bez Ráchel. Ráchel byla Jákobova sestřenice a zároveň manželka. S určitými podobnostmi Jákoba a Josého už jsme se seznámili v předchozí podkapitole. I Úrsula a Ráchel vykazují v románu několik paralel.

Hlavní společný rys tedy tkví v tom, že si obě ženy berou své bratrance a žijí tudíž v incestním vztahu. Dalším neméně důležitým společným znakem je způsob, s jakým lidé přistupovali k Ráchel a k Úrsule. Ráchel byla považována za ženu, která zbudovala izraelský dům (Rt 4,11). Zde je důležité podotknout, že izraelský národ je považován za národ vyvolený. Úrsula se stává úhelným kamenem rodiny Buendíů, který v kontextu románu také nese rysy vyvoleného rodu. V tomto případě, na rozdíl od izraelského národa, spíše vyvoleného ke zkáze než ke spáse. Autorita Úrsuly ovšem nekončí za prahem domu Buendíů. Můžeme ji dokonce pokládat za matku Maconda. Vychovává několik dětí, svých i nevlastních, zbuduje dům, ve kterém se schází spousta obyvatel města, a lidé ví, že jméno Úrsula s sebou nese autoritu.

3.1.3. Melquíades jako ďábel v těle hada a Bůh

Melquíades v díle představuje zajímavou postavu; víme o ní sice zdánlivě mnoho, ale rozmanitost jeho osoby nám ztěžuje jeho identifikaci. Jedná se o cikána, který občas zamíří do Maconda se svými lidmi a snaží se městu prodat nejnovější technické (i netechnické a nesmyslné) vynálezy. V některých pasážích nese obyčejné vlastnosti, v jiných se setkáváme s jeho zmrtvýchvstáním a na samotném konci se dokonce dozvídáme, že právě Melquíades celý děj vypráví a ve své podstatě vlastně i stojí za osudem rodu Buendiů.

Harold Bloom⁶³ či Anna Popova⁶⁴ přirovnávají Melquíadese kvůli jeho vědomostem a nadpřirozeným schopnostem k hadovi, který v ráji způsobil pád celého lidstva. Právě Melquíades totiž přinese do Maconda poznání a zapálí v Josému onu touhu po nadpřirozenu.

Biblický hřích spočívá v tom, že had přesvědčí Adama a Evu, aby jedli ze stromu poznání dobrého a zlého, což jim mělo zaručit boží moudrost. V rozebíraném románu sice Melquíades nikoho nenutí jíst žádné ovoce, ale v průběhu celého děje přesvědčuje Josého o svých vynálezech a o moci vědy a techniky. Koneckonců právě touha po vědění pak zapříčiní smrt Josého, který umírá připoutaný ke stromu na zahradě. A Melquíades se tak nabízí jako paralela k hadovi.

H. Bloom poté podporuje tuto myšlenku jasným odkazem na tu část příběhu, kdy Úrsula, která cikána neměla ráda a na jehož návštěvy vzpomínala ve zlém, jednou přirovnala puch jeho experimentů k „puchu ďábla“ (CAS, s. 4) («Es el olor del demonio») [SRS, s. 12]).⁶⁵

Melquíadesův kmen je také za svou vědomost údajně vyhlazen: «[...] había sido borrada de la faz de la tierra por haber sobrepasado los límites del conocimiento humano.» (CAS, s. 25) („[...] vyhlazen z tváře země, poněvadž překročil meze lidského vědění.“ [SRS, s. 39]). Opět se setkáváme s narážkou na touhu po poznání a na jakýsi trest, který přichází po dosažení určitého nadpřirozeného vědění.

⁶³ Bloom, Harold. *Bloom's Guides: One Hundred Years of Solitude*. New York: Infobase Publishing, 2006, Kindle ed., sekce I., kapitola I. (nestránkováno)

⁶⁴ Popova, Anna. *Repetición y mito bíblico en Cien años de Soledad*. 2017. Master thesis. UiT The Arctic University of Norway. Humanities. Literary disciplines. Spanish literature. [online]. [cit. 2020-04-20], s. 52

⁶⁵ Bloom, Harold. Op. cit., sekce I., kapitola I. (nestránkováno)

Zde je nutno podotknout, že někteří kritikové právě toto Melquíadesovo poznání a jeho naznačovanou všudypřítomnost přirovnávají k Bohu. Lucila Ines Menová nám ve svém článku *Melquíades y el proceso del conocimiento* poskytuje podrobný a vyčerpávající rozbor Melquíadesa, který zakončuje tvrzením, že se Melquíades v knize prezentuje jako Bůh, který je nejen zdrojem veškerých vědomostí, nýbrž také zdrojem inspirace, jež umožnila vznik dějin Maconda.⁶⁶ Její myšlenku potvrzuje samotný konec díla, kde se dozvídáme, že právě Melquíades je autorem pergamenů, které určují osud Buendíů.

V tomto případě se zdá nemožné určit, která verze je pravdivá, a naštěstí to ani není potřeba. Autor románu si pohrává se svými postavami a nutí tak čtenáře neustále přemýšlet nad jejich charaktery. Proto je zcela možné, že záměrně v některých momentech vyobrazuje Melquíadesa jako d'ábla, v jiných mu pak přisuzuje božské atributy a spojuje tak zdánlivě nemožné.

3.2. Kniha Genesis jako zdroj inspirace

3.2.1. Příběh nebe a země, v Boží zahradě, první hřích

Biblická kniha Genesis určitě patří k hlavním inspiračním zdrojům Garcíi Márqueze. Právě tento text totiž rozpoznáváme na mnoha stranách *Sto roků samoty*. Imaginární město Macondo, založené jednou z hlavních postav díla, Josém Arcadiem Buendíou, představuje stěžejní prostor celé knihy.

Hned na první straně románu se setkáváme s první jasnou paralelou mezi románem *Sto roků samoty* a biblickou knihou Genesis. Tuto paralelu ve svých studiích zdůrazňují například Ricardo Gullón⁶⁷ nebo Guevarová Llagunová⁶⁸. Všímají si způsobu, kterým město vzniká. Odkazují se na autorovu formulaci vzniku Maconda: «El mundo era tan reciente, que muchas cosas carecían de nombre, y para mencionarlas había que señalarlas con el dedo.» (CAS, s. 1), („Svět byl tak mladý, že řada věcí ještě ani neměla jméno, a kdo o nich chtěl hovořit, musel na ně ukázat prstem.“ [SRS, s. 1]). Zde těmto tezím nelze odporovat, protože tato pasáž nejednomu čtenáři připomene známý úvodní biblický výrok: „Na počátku

⁶⁶ Mena, Ines Lucila. *Melquíades y el proceso del conocimiento*. *Symposium: A quarterly journal in modern literatures*. 1976. [online]. [cit. 2020-05-07], s. 141

⁶⁷ Viz. Gullón, Ricardo. *García Márquez o el arte de contar*. Madrid: Taurus Ediciones, S. A., 1970, s. 48

⁶⁸ Viz. Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-21], s. 137

Bůh stvořil nebe a zemi. Země byla tak pustá a prázdná, nad propastí byla tma a nad vodami se vznášel Boží Duch.“ (Gn 1, 1-2) Setkáváme se tedy zde s biblickým motivem vzniku světa a následného života v ráji.

Zajímavý poznatek k celé této symbolice vět dodala Anna Popova ve své práci *Repetición y mito bíblico en Cien años de Soledad*. Komentuje tyto dva úryvky s ohledem na jejich pozici v knize. V Bibli se totiž výše zmiňovaná věta nachází v jejím samotném úvodu a otevírá tak pro čtenáře Písmo. To udává tón celému dílu. Ve *Sto rocích samoty* je tomu jinak. Výrok se sice objevuje hned na první straně, nemá však tak důležité postavení jako v případě biblického textu. Nejde totiž o první větu knihy. Popova v této souvislosti konstatuje, že pro Garcíu Márqueze je důležité, aby si sice čtenáři na jednu stranu uvědomili přítomnost biblických motivů, díky kterým dílo dostává mytické rozměry, ale aby zároveň nezaměňovali knihu za jednoduchý román opisující biblické příběhy.⁶⁹

Výše zmíněnou větou nám García Márquez představuje Macondo jako jakýsi biblický ráj a tento dojem ve čtenáři umocňuje popisem města na několika následujících stranách. Rubén Pelayo⁷⁰, Gene Bell-Villada⁷¹ či Regina Jamesová⁷² podporují paralely mezi idylickým Macondem a zahradou Eden a konstatují, že Macondo v první části knihy opravdu připomíná ráj, podobný tomu, o kterém čteme v Bibli. Svě teze podpírají pasážemi v románu, kde se dozvídáme, že ve městě ještě ani nemají hřbitov, protože smrt je prvních několik let městu neznámá a věci nemají jména, stejně jako v Písmu (Gn 3,19-20). Pelayo pak tuto myšlenku rozvíjí dále a vyzdvihuje také věk všech obyvatel v Macondu, který nepřesáhl třicet let. To podle něj odkazuje na dokonalý věk, neboť právě v tomto roce začal Kristus svou veřejnou službu. I tento fakt spojuje s idylickým životem v Macondu.⁷³

V knize Genesis nám Bůh popisuje stvoření světa, důležitost prvního člověka a jeho nadřazenost nad ostatními tvory. Gabriel García Márquez se nám rozhodl popsat stvoření Maconda, což pro postavy v díle znamená nový svět a pro mnohé z nich jedinou realitu, kterou kdy poznají.

⁶⁹ Popova, Anna. Op. cit., [online]. [cit. 2019-04-20], s. 40

⁷⁰ Viz. Pelayo, Rubén. *Gabriel García Márquez: A Critical Companion*. Westport: Greenwood Press. 2001, s. 108

⁷¹ Viz. Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 76

⁷² Viz. James, Regina. *Biblical and Hellenic devices*. In: *Bloom's Guides: One Hundred Years of Solitude*. New York: Infobase Publishing. 2006, Kindle Ed., nestránkováno.

⁷³ Pelayo, Rubén. Op. cit., s. 108

Macondo představuje nově založené město a odchod Josého Arcadia Buendíi a jeho ženy Úrsuly za úmyslem jeho založení nabízí spojení s dvěma různými biblickými příběhy. Jedním je vyhnání z ráje ze třetí kapitoly Genesis, které navazuje na idylický život v zahradě Eden. Druhý příběh představuje vyvedení izraelského lidu z Egypta z knihy Exodus.⁷⁴

Vraždu Prudencia Aguilara Joséem Arcadiem Buendíou spojuje mnoho literárních kritiků⁷⁵ s prvním hříchem Adama a Evy, po kterém následovalo vyhnání z ráje. Jak již bylo zmíněno výše, například Regina Jamesová přirovnává prvních pár stran knihy k pre-adamickému světu a následně vraždu Prudencia srovnává s hříchem, který vyhnal Adama a Evu z ráje.⁷⁶ Bohužel žádný kritik neposkytuje detailnější rozbor těchto dvou příběhů a jejich porovnání na podporu svých úvah. Pokusím se tedy na následujících řádcích předložit vlastní úvahu ohledně paralel, které by mohly podporovat tyto jejich teze.

Bereme-li v potaz doposud uvedené teorie o Macondu jako o prvním biblickém ráji, logicky dává smysl, že vražda a následný odchod z města Riohachy, který nám García Márquez popisuje až v druhé kapitole, může ve čtenáři vzbudit dojem, že se jedná o jistou paralelu k hříchu Adama a Evy, kteří byli následně vyhnáni z ráje. Samozřejmě přirovnáváme-li Josého k Adamovi a Úrsulu k Evě, je to také značný společný rys obou příběhů. Bohužel jde z mého pohledu o jediné dva aspekty, které by mohly spojovat události prvního hříchu Genesis s událostmi popsány ve *Sto rocích samoty*.

V této interpretaci mi tedy schází spousta detailů, které naopak podněcují teorii o tom, že se jedná spíše o paralelu s vyvedením izraelského národa a v tomto případě nemohu vyjádřit úplný souhlas s myšlenkami Katalin Kulinové či Reginy Jamesové. Kladu si otázky, jež si pravděpodobně kladli i například Gene Bell-Villada, Jay Corwin, Ricardo Gullón nebo M. Guevarová Llagunová, kteří ve svých tezích tuto událost srovnávají s odchodem Hebrejců z Egypta. Proč by García Márquez popisoval tuto cestu jako dlouhou a namáhavou a ve společnosti ostatních rodin, které se rozhodly z Riohachy také odejít? Proč by v souvislosti s putováním používal slovní hříčku: «hacia la tierra que nadie les había prometido.» (CAS,

⁷⁴ Kulin, Katalin. Mito y realidad en Cien años de Soledad, de Gabriel. G. Márquez. Alicante: Biblioteca Virtual de Miguel Cervantes. 2015. [online]. [cit. 2020-04-26], s. 95

⁷⁵ Např. Katalin Kulin, Regina James

⁷⁶ James, Regina. Op. cit., nestránkováno.

s. 15) („země, kterou jim nikdo nezaslíbil.“ [SRS, s. 26])? Není prvotní hřích způsobující zkázu celého rodu spíš incest Josého a Úrsuly, který vraždě předchází chronologicky?

Garcíovi Márquezovi jde zjevně převážně o symboliku motivů a neklade si za cíl doslova opisovat biblické příběhy. Osobně se však přikláním k přirovnání odchodu Buendíových k vyvedení izraelského lidu, a proto hodlám této paralele věnovat daleko více pozornosti v oddíle Exodus a pokusím se ve spojitosti s ní zároveň zodpovědět na výše uvedené otázky.

V tuto chvíli je snad na místě ještě poznamenat, že obě paralely – jak s vyhnáním z ráje, tak s vyvedením z Egypta – mají své silné a slabé body. Vše ještě umocňuje fakt, že někteří autoři vyzdvihují paralely i mezi samotnými biblickými příběhy vyhnání z ráje a putování do zaslíbené země. Například Jan Divecký, literární kritik biblických textů, konstatuje, že obě události mluví o velmi podobných okolnostech.⁷⁷ Proto není divu, že i v románu *Sto roků samoty* se tyto události s ohledem na rozbor biblických paralel často spojují. Setkáváme se tedy s rozcházejícími se tezemi a pravdivost jedné či druhé by nám potvrdil pouze sám autor.

3.2.2. Kain a Ábel

Druhý důležitý motiv, který nám Písmo na počátku knihy Genesis předkládá, je bratrovražda. Starší syn Adama a Evy zabil svého mladšího bratra Ábela. „Bratři se spolu podle midraše hádali o tři věci - o budoucí dědictví (majetek), o funkci velekněze (náboženství) a o své sestry (ženy).“⁷⁸ Někteří přirovnávají Kaina k prvorozenému synovi Josého a Úrsuly, k Josému Arcadiovi, a jeho mladšího bratra Aureliana přirovnávají k Ábelovi kvůli bratrské rivalitě, která mezi nimi v celé knize panuje. Je pravda, že právě třeba touha po ženách a rodinné okolnosti tyto příběhy spojují.

Ovšem já bych se přiklonila spíše k teorii, kterou předkládá například Gene Bell-Villada, který k biblickému příběhu Kaina a Ábela přirovnává události mezi nevlastními sestrami Amarantou a Rebecou⁷⁹ (Amaranta představuje první dceru

⁷⁷ Divecký, Jan. *Příběhy Tóry; Patnáct biblických zamyšlení*. Praha: Nakladatelství P3K, 2005, s. 21

⁷⁸ tamtéž, str. 23

⁷⁹ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 77

Josého a Úrsuly, Rebeca děvčátko, které k nim přijde a rodina ho adoptuje). Gene Bell-Villada pro spojení těchto dvou příběhů neposkytuje bližší myšlenkové podklady, na jejichž základě by tuto tezi více vysvětlil. Proto se pokusím paralely mezi biblickým příběhem a událostí ve *Sto rocích samoty* sama vysledovat v následujících odstavcích.

V biblickém příběhu mimo bratrských rozepří, které mezi sebou Kain a Ábel měli, hrála hlavní roli v činu vraždy Kainova pomstychtivost, protože Bůh nepřijal jeho oběť, ale Ábelovu ano.⁸⁰ Odmítnutí a následné zranění lidské pýchy je v obou příbězích hlavním důvodem smrti.

Podívejme se teď na události románu. Rebeca a Amaranta se obě zamilují do Itala Pietra Crespiho. Ten si ovšem vybírá mladší sestru a Amaranta není s tento fakt přijmout. Jednoho dne se odhodlá Pietrovi svou lásku vyznat, ten však dívku odmítne a nabídne jí svého mladšího bratra, což nesmírně pokoří její hrdost.

Několikrát se setkáváme s myšlenkami, ve kterých si rozhořčená Amaranta přeje Rebecu zabít: «Así no tendré que matarte en los próximos tres años.» (CAS, s. 55) („Aspoň tě ještě tři roky nemusím zabít.“ [SRS, s. 80]) Podobně: «[...] en el último instante, cuando hubieran fallado todos los recursos de su imaginación, tendría valor para envenenarla.» (CAS, s. 56) („[...] najde v sobě v posledním okamžiku dost odvahy, aby ji otrávil.“ [SRS, s. 81]). V obou příbězích se touha po pomstě vyjadřuje podobným způsobem a to sklony k vraždě. Pravděpodobně bychom tuto myšlenku mohli ukončit zde, jelikož Rebeca v díle neumírá vinou své sestry, tak jako v Bibli umírá Ábel.

I přesto nám ale macondský příběh představuje jednu oběť, která utrpěla sesterskými rozepřími. Pietro totiž poté, co se sňatek s Rebecou nevydaří, požádá o ruku Amarantu. Ta mu ovšem z touhy po pomstě odvětlí, že se za něj neprovdá ani po smrti: «No seas ingenuo, Crespi» sonrió, «ni muerta me casaré contigo.» (CAS, s. 70) („Nebud' hloupý, Crespi,“ usmála se, „neprovdám se za tebe ani po smrti.“ [SRS, s. 101]). Pod tíhou zklamání a odmítnutí si mladý Ital vezme život a jako viníka nám García Márquez předkládá právě Amarantu.

Další podobný rys těchto dvou příběhů nám nabízí znamení, které se s tím, kdo zapříčinil smrt druhého, táhne až do smrti. V Bibli Bůh vkládá na Kaina znamení, jež ho má chránit před případnými pokusy o vraždu jeho osoby (Gn 4,15).

⁸⁰ Divecký, Jan. Op. cit., s. 24

Zároveň z něj učiní do konce života „tuláka a štvance“. (Gn 4,12) Amaranta, zcela oddaná výčitkám svědomí kvůli Pietrově sebevraždě, strká ruku do kamen a drží ji tam tak dlouho, dokud si ji úplně nespálí. Následně pak svou ránu obváže černým šátkem:

La única huella externa que le dejó la tragedia fue la venda de gasa negra que se puso en la mano quemada, y que había de llevar hasta la muerte. (CAS, s. 71)

Jediná vnější známka, již na ni ta tragédie zanechala, byl obvaz z černého gázu, kterým si převázala spálenou ruku a který už neodložila až do smrti. (SRS, s. 103)

Na tomto místě je vhodné podotknout, že španělský originál „fue la venda de gasa negra [...] que había de llevar hasta la muerte“, používá konstrukci *haber de + infinitivo*, což podle například *Diccionario de la lengua española* odkazuje na povinnost uskutečňovat význam infinitivu, se kterým se *haber de* pojí.⁸¹ V tomto případě na povinnost nosit černou gázu až do konce života. Podobně i Kain musel žít se znameními od Boha až do smrti. Český překlad, z něhož vycházíme v této práci: „byl obvaz z černého gázu, [...] a který už neodložila až do smrti“, tuto skutečnost bohužel nedokáže plně vyjádřit. Obvaz se pak stal znamením, že se nikdy neoddá žádnému muži. A tato skutečnost ji později vyloučila ze společnosti. Biblické výrazy „tulák a štvanec“ používané v souvislosti s Kainem nepředstavují v tomto případě doslovnou paralelu s osudem Amaranty, ovšem určitých propojeností životních údělů obou postav si také nelze nevšimnout.

3.2.3. Potopa, Boží smlouva se stvořením

Biblická potopa představuje jeden z nejznámějších biblických motivů a objevuje se v literatuře celá století. Na zemi mezi Adamem a Noem žilo deset generací. Nejdříve poklidná a úrodná země s obyvateli cítícími bázeň před Bohem se postupem času měnila na místo, kde lidé zapomněli na veškeré nepsané zákony.

⁸¹ DRAE

„Země byla úrodná, lidé neznali nemoci, žili bez obtíží – zapomněli na svého Stvořitele.“⁸²

V Písmu se dovídáme, že všechna stvoření sešla ze své cesty. Toto se může vyložit několika způsoby. Podle různých komentářů věnujících se této pasáži se jedná o zkažení člověka, zvířat i země. Muži si měnili manželky, lidé začali uzavírat sňatky i se zvířaty, vraždili... Když to všechno Bůh viděl, rozhodl se skoncovat s celým světem.⁸³ Seslal na zem neustávající déšť, který zničil vše, kromě zvířat a lidí v arše. Bůh ovšem dal Noemu, jedinému spravedlivému člověku ve své generaci, milost a zachránil jeho nejbližší rodinu a po páru od každého ze zvířat prostřednictvím archy. Zároveň zaslíbil, že nenechá lidský rod vyhynout. Na konci potopy Bůh Noemu předpověděl, že už nikdy nevyhubí zemi záplavou vody a jako znamení a potvrzení této smlouvy položil pak na nebe duhu. (Gn 9,8-13)

Město Macondo zasahuje podobný déšť. Tyto dva příběhy ovšem nespojuje pouze dlouhý a vytrvalý déšť. Odkazů, které naznačují spojitost mezi biblickou potopou a deštěm v Macondu, existuje více. Podle Aureliana, syna Meme, bylo Macondo prosperující město do okamžiku, než přijde banánová společnost, aby určovala řád života a utlačovala jeho obyvatelstvo. Macondo opravdu během příchodu banánové společnosti neprožívá lehké časy. Jednoho dne se spouští prudký liják, a v tu chvíli ještě nikdo netuší, jaké následky bude mít a jak dlouho potrvá. Ricardo Gullón udává, že příčinou dešťů v Macondu byla právě banánová společnost, pan Brown a masové vyvražďování stávkujících.⁸⁴ Tento element podporuje jeden úryvek v knize, o němž sice Ricardo Gullón ani žádný jiný kritik svou tezi neopírá, pokud je mi známo, ale nejednomu čtenáři znalému Písma se pravděpodobně následující věty spojí s biblickou potopou a její symbolikou.

Věci v Macondu začínají vypadat slibněji, když pan Brown přistoupí na lepší podmínky dělníků a budoucnost se zdá být mnohem přívětivější. Když se pana Browna ptají, kdy smlouvu o lepších podmínkách podepíše, dodává: «Será cuando escampe» dijo. «Mientras dure la lluvia, suspendemos toda clase de actividades.» (CAS, s. 198) („Až bude po dešti,“ řekl. „Dokud nepřestane, zastavíme veškerou činnost.“ [SRS, s. 273]). Během ukrutného deště pak důstojníci vyvražďují všechny odborové vůdce, kromě Josého Arcadia Segunda. V obou

⁸² Divecký, Jan. Op. cit., s. 25

⁸³ tamtéž, str. 25

⁸⁴ Gullón, Ricardo. Op. cit., s. 59

příběžích měl tedy konec deště znamenat potvrzení smlouvy o lepších zítčích. Tuto myšlenku by částečně podporoval výrok Guevarové Llagunové, která zdůrazňuje, že v obou událostech dochází ke změně ve vývoji země.⁸⁵

Dalším společným znakem, jež vyzdvihuje Gullón⁸⁶ i Guevarová Llagunová⁸⁷, může být i velmi specifický popis doby trvání dešťů. Guevarová Llagunová si všímá přesného zápisu o trvání macondských dešťů zaznamenaného těmito slovy: «Llovió cuatro años, once meses y dos días.» (CAS, s. 200). A následně: «Así fue. Un viernes a las dos de la tarde se alumbro el mundo con un sol bobo,» (CAS, s. 211) („Pršelo čtyři roky, jedenáct měsíců a dva dny.“ [SRS, s. 277] a „Opravdu přestalo; jednoho dne o druhé odpolední...“ [SRS, s. 291]). Tyto přesné zápisy pak porovnává s biblickým textem: „Šestistého roku Noemova života, prvního dne, prvního měsíce, začala voda na zemi vysychat.“ (Gn 8,13) a zamýšlí se nad podobnou přesností zachycení délky dešťů. Gullón pak dodává, že právě tento určitý údaj odkazuje čtenáře na Písmo.

Narozdíl od Gullóna, pro kterého je toto dostatečná paralela a do dalšího rozboru už se nepouští, Guevarová Llagunová svou tezi dále rozvíjí a konstatuje, že García Márquez také zajímavým způsobem popisuje konec potopy a život Maconda po něm. Bůh v Písmu nechal zničit vše (vše, co se hýbalo, ptactvo, dobytek i lidi) kromě lidí a zvířat v arše. Macondo zažívá podobný otřes. Konkrétně tento úsek nese podle Guevarové Llagunové biblické konotace:

Macondo estaba en ruinas. En los pantanos de las calles quedaban muebles despedazados, esqueletos de animales cubiertos de lirios colorados, últimos recuerdos de las hordas de advenedizos que se fugaron de Macondo tan atolondradamente como habían llegado. [...] Las casas de madera, las frescas terrazas donde transcurrían las serenas tardes de naipes, parecían arrasadas por una anticipación del viento profético que años después había de borrar a Macondo de la faz de la tierra. (CAS, s. 211)

Macondo leželo v troskách. V rozbahněných ulicích se povaloval rozbitý nábytek, zvířecí kostry obrostlé rudými liliemi a poslední zbytky po tlupách

⁸⁵ Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-26], s. 141

⁸⁶ Gullón, Ricardo. Op. cit., s. 60

⁸⁷ Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-26], s. 141

přivandrovalců, kteří z Maconda uprchli stejně spěšně, jako sem kdysi přišli [...] Dřevěné domky a chladné terasy, kde trávivali poklidná odpoledne u karet, jako by strhla předzvěst onoho prorockého větru, který měl v budoucnu Macondo vymazat z tváře země. (SRS, s. 291)

S myšlenkou Guevarové Llagunové nelze než souhlasit a opravdu se zdá, že autor záměrně použil právě tyto formulace, v nichž se dozvídáme o naprostém vyhlazení Maconda, při němž byli vyhnáni cizinci a zahubena zvířata, a přežili pouze původní obyvatelé. Biblický příběh používá podobné odkazy:

Bůh smetl všechny živé tvory z povrchu země. Vše od člověka až po dobytek, drobnou havěť i nebeské ptactvo bylo smeteno ze země. Zůstal jen Noe a ti, kdo s ním byli v arše. (Gn 7,23)

Jak už bylo zmíněno v předchozím textu práce, Gabrielu Garcíovi Márquezovi nejde jen o pouhý opis biblických příběhů. Proto i mezi příběhem potopy a Maconda existují rozdíly. U některých autorů se v této souvislosti setkáváme i s kritikou výše uvedených přirovnání.

Katalin Kulinová konstatuje, že všichni původní obyvatelé přežijí, i když si to nezaslouží.⁸⁸ V Písmu si to však Noe zasloužil díky své spravedlnosti. Biblická potopa se také stala příslibem nového začátku a lepších časů, k nimž opravdu došlo. Gene Bell-Villada svou kritiku zdůvodňuje tím, že macondská potopa ovšem přinese spíš začátek konce a mezi rodem Buendiů nenacházíme žádného Noeho.⁸⁹ Přesto však můžeme říct, že motiv biblické potopy se nepochybně v románu objevuje.

3.2.4. Bábel

Zajímavým biblických příběhem se jeví stavění babylónské věže a následné zmatení jazyků. Podle biblického textu se celá země sjednotila v řeči i způsobech a zažívala významné technické pokroky.⁹⁰ Lidé však chtěli dokázat, že jsou schopni

⁸⁸ Kulin, Katalin. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-26], s. 99

⁸⁹ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 77

⁹⁰ Divecký, Jan. Op. cit., s. 27

všeho a že neexistuje věc, kterou by nezvládli. Rozhodli se vybudovat věž, která by dosáhla až do nebe a vyzdvihla by lidský rod na stejnou úroveň s Bohem. Hospodinu se to samozřejmě nelíbilo, protože tím narušili základní představu o světě. Zmátl tedy jejich jazyky a lidé museli přestat stavět, neboť se nedokázali dorozumět. (Gn 11,7) Bábel, město, které vzniklo v místech věže, se stalo symbolem lidské pýchy a nevyhnutelného pádu člověka.⁹¹

V románu můžeme pozorovat podobný příběh a zdá se, že tuto paralelu zatím nevystihl žádný literární kritik. Na mnoha stranách *Sto roků samoty* se totiž setkáváme s Josém Arcadiem Buendíou, který se v době svého vědeckého zapálení snaží získat daguerrotyp Boha a dokázat tak jeho existenci a svoji schopnost dosáhnout všeho:

[...] y abandonó el laboratorio de daguerrotipia a los delirios de José Arcadio Buendía, quien había resuelto utilizarlo para obtener la prueba científica de la existencia de Dios. (CAS, s. 35)

[...] a přenechal daguerrotypickou laboratoř blouznivým nápadům Josého Arcadia Buendíi, který ji mínil použít k získání vědeckých důkazů o existenci boží. Byl si jist, že pomocí složitého překrývání snímků, pořízených v rozličných částech domu, dříve nebo později získá daguerrotyp Boha. (SRS, s. 52)

José se pod vlivem svých vědeckých znalostí zblázní, což způsobuje zmatení jeho jazyka. Nikdo mu pak nerozumí a následkem toho jej jako nevyhnutelný pád čeká smrt:

[...] con la violencia salvaje de su fuerza descomunal destrozó hasta convertirlos en polvo los aparatos de alquimia, el gabinete de daguerrotipia, el taller de orfebrería, gritando como un endemoniado idioma altisonante y fluido pero completamente incomprendible. (CAS, s. 51).

⁹¹ *Nový biblický slovník*. Douglas, J. D., Hiller. N., Bruce. F. F., Guthrie. D., Millard. A. R., Packer. J. I., Wiseman. D. J., Op. cit., s. 80

[...] začal pustošit všecko kolem, až na prach rozbil všechny alchymistické přístroje, daguerrotypickou komoru i zlatnickou dílnu, hulákal přitom jako posedlý ďáblem v jazyce, který zněl povznešeně a plynule, z kterého však nerozuměli ani jedinému slovu. (SRS, s. 75)

Symbolika zmatení jazyka po dosažení určitého technického pokroku (kterým navíc v obou případech chtějí lidé dokázat schopnost člověka vyrovnat se Bohu) spojuje tyto dva příběhy a na základě výše uvedeného rozboru se zdá, že i motiv babylónské věže má své místo v historii Maconda.

3.3. Kniha Exodus jako zdroj inspirace

3.3.1. Vyvedu vás z Egypta

Kniha Exodus skrývá jeden z nejdůležitějších a nejobdivuhodnějších příběhů Písma vůbec a těžko nalezneme člověka, který se za svůj život nikde nesetkal s událostí vyvedení izraelského národa ze zajetí v Egyptě. Jak už jsem naznačila v kapitole „Vznik světa, ráj Eden“, ani tento příběh Gabriel García Márquez ve svém románu nevynechal.

Biblická událost začíná narozením Mojžíše, kterého jeho matka poslala po řece v košíku s nadějí, že ho faraonova dcera najde a ušetří smrti. Zde je zajímavé, že podobnou formulaci a motiv dítěte plujícího po řece nalezneme několikrát v díle *Sto roků samoty*⁹²:

A Santa Sofía de la Piedad logró convencerla de que lo había encontrado flotando en una canastilla. (CAS, s. 187)

Santě Sofii de la Piedad dokázala namluvit, že chlapce našla v košíku plujícím po řece. (SRS, s. 264)

«Diremos que lo encontramos flotando en la canastilla» sonrió. «No se lo creará nadie» dijo la monja. «Si se lo creyeron a las Sagradas Escritura»

⁹² Viz. Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-07-16], s. 149

replicó Fernanda, «no veo por qué no han de creérmelo a mí.» (CAS, s. 191)

„Řekneme, že jsme ho našly v košíku na řece,“ usmála se. „To vám nikdo neuvěří,“ mínila jeptiška. „Když to uvěřili Písmu svatému,“ odpověděla Fernanda, „nechápu, proč by to neměli uvěřit mně.“ (SRS, s. 258)

Když Mojžíš dospěl, zašel ke svým bratrům a viděl jejich dřinu. Spatřil také, jak jeden Egyptan bije jednoho z jeho hebrejských bratrů. To ho tolik rozhořčilo, že Egyptana zabil (Ex 2,11-12). Zde se setkáváme s možnou paralelou mezi příběhem Exodu a putováním v románu *Sto roků samoty*. José Arcadio Buendía taktéž zabíjí svého nepřítele Prudencia Aguilara před odchodem z Riohachy:

[...] Prudencio Aguilar lo esperaba. No tuvo tiempo de defenderse. La lanza de José Arcadio Buendía, arrojada con la fuerza de un toro y con la misma dirección certera con que el primer Aureliano Buendía exterminó a los tigres de la región, le atravesó la garganta. (CAS, s. 14)

Prudencio Aguilar na něho čekal u dveří zápasiště [...] Neměl čas se bránit; oštěp Josého Arcadia Buendíi, vržený s býčí silou a se stejnou přesností, s jakou první Aureliano Buendía hubil v kraji jaguáry, mu pronikl hrdlem. (SRS, s. 25)

Po této události dostal Mojžíš od Boha těžký úkol. Vyvést izraelský lid z Egypta do země zaslíbené i přes velikou nepřízeň faraona. Po několika ranách, které Hospodin uvalil na Egypt, faraon konečně ustoupil a lid propustil. Lidé se museli přichystat, na cestu se vydaly celé rodiny s dobyt看kem (Ex 12,37-38) a připravily se na hledání svobody v zemi, kterou Bůh zaslíbil už Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi.

Podíváme-li se na příběh, kdy José Arcadio Buendía odchází z Riohachy se svými přáteli a všim, co jim náleží, nalezneme za tímto putováním podobný důvod hledání svobody. Právě vražda, kterou José spáchal, mu v noci nedávala spát a jeho možnosti byly dvě: buď odejde založit nové město a najde tak snad svobodu, nebo se v Riohache zblázní.

Rozhodl se pro první možnost a několik jeho přátel se s manželkami, dětmi a majetkem vydává do nezaslíbené země: « [...] hacia la tierra que nadie les había prometido.» (CAS, s. 15) („[...] země, kterou jim nikdo nezaslíbil.“ [SRS, s. 26]). Tady bezesporu vidíme, že García Márquez směřuje čtenáře, aby si tento příběh spojil s tím biblickým a této reference si všímá například Guevarová Llagunová⁹³ nebo Gullón.⁹⁴

Ne všichni však tuto paralelu v textu románu vidí. Jay Corwin ve svém článku *One Hundred Years of Solitude, Indigenous Myth and Meaning* například uvádí, že věta „země, kterou jim nikdo nezaslíbil“, odkazuje spíše na protiklad než na paralelu, až by se mohlo zdát, že se jedná o anti-biblické vyjádření. José Arcadio Buendía a Úrsula Iguaránová také neutíkají před zlým faraonem do zaslíbené země a nemají na své straně Boží pomoc. V jejich příběhu neexistuje žádná svatá autorita.⁹⁵

Katalin Kulinová také zdůrazňuje fakt, že se v knize setkáváme s formulací „země nezaslíbená“, ale zároveň nevylučuje podobnost s biblickým příběhem. Na základě této formulace nepovažuje město Macondo o nic méně zaslíbené než biblickou zemi.⁹⁶

Na jednu stranu souhlasím s Corwinem; jak už jsem zmínila několikrát, Garcíaovi Márquezovi nejde o to opisovat doslova biblické události, ale spíše dodat textu hloubku pomocí biblických narážek. Proto se dá očekávat, že jeho příběhy nebudou jednoduše kopírovat ty biblické. Formulace „země nezaslíbená“ tak spíše může biblický příběh parodovat. Na druhou stranu právě při čtení událostí spojených s odchodem Josého a jeho manželky za založením Maconda mě tato autorova formulace (a také ty, které v této podkapitole ještě rozebereme) stále a znovu odkazují na události Exodu.

Další možnou paralelu můžeme vysledovat i v délce putování. Dva roky se zdají až příliš dlouho, vezmeme-li v potaz, co vše s sebou celou cestu nesli: «Una mañana, después de casi dos años de travesía, fueron los primeros mortales que vieron la vertiente occidental de la sierra.» (CAS, s. 15) („Po téměř dvouletém putování spatřili jednoho rána jako první smrtelníci západní svahy hor.“ [SRS,

⁹³ Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-27], s. 143

⁹⁴ Gullón, Ricardo. Op. cit., s. 59

⁹⁵ Corwin, Jay. *One Hundred Years of Solitude, Indigenous Myth and Meaning*. *Confluencia*. vol. 26, no. 2, 2011. [online]. [cit. 2020-04-28], s. 63

⁹⁶ Kulin, Katalin. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-26], s. 95

s. 26]) Nevyrovná se v tomto ohledu putování Hebrejců v Bibli, kteří do zaslíbené země putovali čtyřicet let, nicméně v obou případech jde o poměrně dlouhý časový úsek a podobné popisy okolností cesty.

Po dvou letech se Josému zdá sen, že na onom místě, kde se té noci utábořili, stojí hlučné město. Když se ve snu ptá, jak se jmenuje, dostává se mu v odpovědi (nevíme od koho, jako by chtěl autor naznačit, že šlo o nějakou vyšší sílu) jméno Macondo. Ricardo Gullón tuto událost přirovnává ke snu Jákoba z 28. kapitoly Genesis.⁹⁷

Domnívám se, že sen Josého a jeho symbolika mají kořeny už v daleko dřívějších momentech. Zapátráme-li v Bibli, zjišťujeme, že zaslíbená země byla přislíbena již i Abrahamovi, Izákovi a poté Jákovovi ve snech, ve kterých se jim zjevil Bůh. Už v patnácté kapitole knihy Genesis Hospodin Abrahamovi ve snu zaslíbil, že jeho potomci za několik pokolení vstoupí do Izraele, zaslíbené země. Stejný slib dostal v Genesis 26,23-24 a 28,10-15 Abrahamův syn Izák. Jákob obdržel potvrzení slibu v noci, není úplně jasné, jestli během spánku. (Gn 33,23-30) Víme však, že během této události dokonce Jákob získal nové jméno Izrael (José dostává ve snu jméno Macondo), kterým bylo později pojmenováno území, do něhož během exodu vyšel izraelský národ. Zdá se tedy, že i symbolika snů má v příběhu Maconda své místo.

Další rys, kterým by García Márquez mohl odkazovat na biblický příběh, nám bohužel český překlad ukryl. Podíváme-li se ale na originální text, autor v souvislosti s odchodem Josého z Riohachy dvakrát používá španělské slovo *éxodo*:

Había formado parte del **éxodo** que culminó con la fundación de Macondo, (CAS, s. 18)

Tažení, které vyvrcholilo založením Maconda [...] (SRS, s. 30)

[...] pues los favorecidos no sólo eran los más antiguos allegados a la casa de José Arcadio Buendía desde antes de emprender el **éxodo** que culminó con la fundación de Macondo, (CAS, s. 39)

⁹⁷ Gullón, Ricardo. Op. cit., s. 52

[...] počtění nejenže mívali blízko k rodině Buendíových ještě před **tažením**, jež vyvrcholilo založením Maconda, (SRS, s. 58)

Výraz *éxodo* se bohužel v české edici překládá jako *tažení*, přičemž se jako vhodnější překlad jeví výraz *exodus*, jenž by zachoval autorovu zjevnou narážku na biblický odchod z Egypta. Tuto symboliku slov zdůrazňuje například Jay Corwin, ať už ve své studii *One Hundred Years of Solitude, Indigenious Myth and Meaning*⁹⁸ nebo v podrobném rozboru *Gabriel García Márquez (Readers' Guides to Essential Criticism)*.⁹⁹

Příběh odchodu z Riohachy autor zasazuje do druhé kapitoly celé knihy. V této souvislosti nelze s jistotou říci, jestli tím mínil napodobit strukturu Bible, ovšem východ Izraelců z Egypta je každopádně také zasazen do druhé biblické knihy.¹⁰⁰

3.3.2. Faraón vás neposlechne

Na konci této podkapitoly považuji za příhodné zmínit ještě jeden fakt, který by zdánlivě mohl spojovat text druhé knihy Mojžíšovy s románem *Sto roků samoty*, a tím je existence „ran“. Pokud jde o chronologii biblického příběhu, tyto rány dopadly na Egypt ještě před odchodem izraelského národa. A podobné rány na několika místech v textu sužují i dějiny města Maconda. Patřily mezi ně pohromy jako nespavá nemoc, nemoc zapomnění, záplava mravenců či motýlů. Tyto všechny mohou být přirovnány k těm egyptským.¹⁰¹ Ricardo Gullón nám například poskytuje jejich podrobnější rozbor a tvrdí, že rány obecně mají nějakým způsobem potrestat společnost podobně jako Bůh potrestal egyptský lid deseti pohromami. Následně rozebírá jednu po druhé.¹⁰²

Nechala jsem tuto tezi i přes nechronologický postup na konec podkapitoly, protože se domnívám a souhlasím tak s myšlenkou Jaye Crowina, že tyto rány nemají s těmi egyptskými společného nic jiného, než to, že nesou název *plagas*

⁹⁸ Corwin, Jay. *One Hundred Years of Solitude, Indigenious Myth and Meaning*. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-28], s. 63

⁹⁹ Corwin, Jay. *Gabriel García Márquez*. Op. cit., s. 9

¹⁰⁰ Viz. Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 77

¹⁰¹ např. Miren Guevara Llaguno, Ricardo Gullón

¹⁰² Viz. Gullón, Ricardo. Op. cit., s. 52

(rány).¹⁰³ Ve čtenáři to samozřejmě může evokovat spojitost s Biblií, ale nenašla jsem v knize dostatek důkazů, které by poukazovaly na to, že tím García Márquez odkazoval na Písmo a roztříštěnost těchto ran v průběhu celého románu narušuje obraz toho, že by se mohlo jednat o inspiraci biblickými pohromami, jelikož ty následují jedna za druhou. Každopádně o motiv trestu se zde jednoznačně jedná, nakolik García Márquez inspiroval své rány těmi biblickými, už tak jednoznačné není.

3.4. Kniha Zjevení Janovo jako zdroj inspirace

Biblická kniha Zjevení Janovo mluví o posledních dnech před koncem světa, o okamžiku, než opět přijde Mesiáš a vše na zemi skončí. Apokalyptický konec má i román *Sto roků samoty*. Zatímco v Písmu se jedná o zánik země, o zánik člověka na zemi, v románu se dozvídáme o zániku rodu Buendíů, který nás provází celou knihou od geneze, exodu až po apokalypsu.

Narození sedmé generace Buendíů zapřičiňuje začátek konce. Povšimněme si užití čísla sedm. Toto představuje v Bibli symbol úplnosti a je také nejčastější číslovkou knihy Zjevení, kde se objevuje více než čtyřicetkrát. Nemáme jasné důkazy o tom, že autor opravdu použil sedmou generaci jako paralelu k biblickému užití tohoto čísla, stoprocentně popírat to ovšem také nemůžeme. V kapitole „Vliv Bible na autorovu tvorbu“ však zmiňuji, že García Márquez našel v knize Zjevení Janovo zalíbení a dá se předpokládat, že její text dobře znal. Anna Popova například dodává, že Bible popisuje potřebu otevření knihy života sedmi pečetěmi, stejně jako je potřeba sedm generací k rozšifrování osudu Buendíů. Vyzdvihuje také číslo sedm jako důležitý symbol s ohledem na založení světa a konstatuje, že rod Buendíů prošel za celých těch sedm generací všemi sedmi etapami vzniku země.¹⁰⁴

Text Zjevení Janova popisuje okolnosti konce světa a existuje mnoho jeho výkladů. Veškerá znamení a metafory, které tato kniha skrývá, se snaží pochopit už mnoho generací čtenářů, a přitom nikomu se ještě nepodařilo je v plnosti odhalit. Možná právě proto, že myšlenky a pravdy tohoto textu jsou určeny těm, kdo v posledních dnech budou žít. V tomto ohledu můžeme knihu Zjevení přirovnávat

¹⁰³ Corwin, Jay. *One Hundred Years of Solitude, Indigenous Myth and Meaning*. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-28], s. 67

¹⁰⁴ Popova, Anna. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-28], s. 63-64

k pergamenům a šifráům, které napsal Melquíades, jejichž smysl se snaží rozluštit několik generací, pochopí ho však až Aureliano těsně před naprostým vyhynutím rodu Buendíů:

Aureliano no pudo moverse. No porque lo hubiera paralizado el estupor, sino porque en aquel instante prodigioso se le revelaron las claves definitivas de Melquíades, y vio el epígrafe de los pergaminos perfectamente ordenado en el tiempo y el espacio de los hombres: *El primero de la estirpe está amarrado en un árbol y al último se lo están comiendo las hormigas.* (CAS, s. 256)

Aureliano nebyl s to se pohnout; ne proto, že by se mu hrůzou podlomily nohy, nýbrž proto, že v onom zázračném okamžiku pochopil poslední Melquíadesovy šifry a spatřil moto pergamenů, dokonale zasazené do lidského času a světa: *Toho prvního přivázali ke stromu a posledního žerou mravenci.* (SRS, s. 363)

Existuje několik možných výkladů knihy Zjevení. Někteří badatelé se domnívají, že události, které popisuje, se už dávno staly,¹⁰⁵ jiní tento text považují za prorocký a směřující jako předpověď znamení posledních časů a předpokládají příchod Mesiáše až po naplnění všech znamení popsanych v knize.¹⁰⁶ Podle mnohých se však zdá, že události nejsou uspořádané podle obvyklého vnímání lidského času.¹⁰⁷ Zaujmeme-li tento postoj, znamení, která text ukrývá, lidé mohou očekávat v budoucnosti, a tudíž lidský osud byl předpovězen už za dob vzniku Bible. Podobný odkaz nalezneme v době posledního Arcadia:

Era la historia de la familia, escrita por Melquíades hasta en sus detalles más triviales, con cien años de anticipación. [...] **radicaba en que Melquíades no había ordenado los hechos en el tiempo convencional de los hombres,** sino que concentró un siglo de episodios cotidianos, [...] (CAS, s. 265)

¹⁰⁵ Například „amilenialismus“

¹⁰⁶ „Postmilenialismus“

¹⁰⁷ Viz. Grenz, Stanley J. *Co s tisíciletým královstvím*. Albrechtice: Křesťanský život, 2019.

Byl to příběh jejich rodiny, sto let předem sepsaný Melquíadesem až do nejvšednějších podrobností [...] že **Melquíades neuspořádal události podle obvyklého lidského času**, nýbrž zahustil celé století všedních událostí [...] (SRS, s. 364)

Biblická kniha Zjevení tedy pravděpodobně popisuje spoustu znamení, která budou doprovázet poslední časy. Znamením, jež určuje konec Buendíů, se stává hejno mravenců, kteří snědí právě posledního a sedmého potomka rodu.

Závěr románu vykresluje apokalypsu rodu Buendíů, který je od prvního hříchu odsouzen k vyhlazení ze země. Hněv „biblické smršti“ (SRS, s. 365) («huracán bíblico» [CAS, s. 266]) proměňuje Macondo ve vír prachu a sutin a Aureliano si uvědomuje, že je odsouzeno k naprostému vymazání z lidské paměti. Vše, co pergameny ukrývají, je nevratné: «era irrepetible desde siempre y para siempre, porque las estirpes condenadas a cien años de soledad no tenían una segunda oportunidad sobre la tierra.» (CAS, s. 266) („neopakovatelné odevždy a navždy, poněvadž rodům, odsouzeným ke sto rokům samoty, se nové příležitosti na této zemi už nikdy nedostane.“ [SRS, s. 365]) Stejně jako podle Bible člověk už na této zemi po druhém příchodu Mesiáše nedostane nové příležitosti změnit svůj osud.

Gene Bell-Villada dodává příhodnou připomínku, že podle knihy Zjevení, po otevření Knihy života nenastává pouze konec světa, nýbrž také nové nebe a nová zem. Naproti tomu v Macondu, po vylouštění pergamenů, nastává úplný konec.¹⁰⁸

Také španělský název knihy Zjevení *Revelación* (dá se překládat jako odhalení, prozrazení) je podle Popové příhodný pro popis, v němž jsou rozluštny Melquíadesovy pergameny.¹⁰⁹ Opět se zde setkáváme s autorovým využitím symboliky významu slov.

3.5.Ostatní biblické paralely a narážky

V románu *Sto roků samoty* se biblických explicitních i implicitních paralel objevuje skutečně mnoho. Nesou různou míru inspirace Písmem a propojování některých událostí s biblickým textem se může jevit až násilné. V předchozích

¹⁰⁸ Bell-Villada, Gene. Op. cit., s. 76

¹⁰⁹ Popova, Anna. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-28], s. 62

kapitolách rozebíráme ty paralely, které se jeví do značné míry explicitní. Zároveň však čtenář obeznámený s Písmem dokáže v knize najít i mnoho těch, které patří spíše mezi implicitní. Za takové považuji tři události: symboliku ostatků, návrat marnotratného syna a příběh Jáкова a Ezaua. Právě těmto paralelám bych chtěla věnovat ještě pár slov na závěr práce.

3.5.1. Symbolika ostatků

Rebeca přichází do Maconda se skupinou lidí, kteří mají za úkol předat ji Josému a Úrsule. Kromě pár kusů oblečení a houpací židle s sebou přinesla také pytel s kostmi svých rodičů. (CAS, s. 26) (SRS, s. 41) Ostatky a jejich význam José pochopí až o několik let později a pochová je. (CAS, s. 49) (SRS, s. 72) Tuto událost a naléhavost pochovat ostatky předchůdců, i s ohledem na zaslíbenou zemi a Macondo, spojuje Guevarová Llagunová s ostatky biblického Josefa, který žádá, aby jeho kosti byly odneseny z Egypta. (Gn 50,25)¹¹⁰

3.5.2. Marnotratný syn

Biblický příběh o návratu marnotratného syna zaznamenaný v Lukášově evangeliu se čtenáři pravděpodobně připomene během čtení románu *Sto roků samoty* několikrát. Synové Úrsuly a potom i synové jejich potomků odchází z domu za „lepším životem“, za svými láskami či za válkou. Spousta z nich ale pokaždé najde cestu zpátky do domácnosti Buendiů.

Samotný biblický příběh nás seznamuje s mladým mužem, který odejde z domova a prohýří celé dědictví, které si od svého otce vyžádal. Jakmile mu dojdou peníze a zjistí, že život není jen samé hýření, vrací se zdrcený domů. Jeho otec ho však neodmítne, naopak, vítá ho s otevřenou náručí a těší se z návratu ztraceného syna.

José Arcadio, syn původního Josého a Úrsuly, také odejde z domova, což Úrsulu rozesmutní, dokonce se rozhodne ho najít. To se jí ovšem nepodaří. I tento příběh má ale šťastný konec a José Arcadio, i když celý zničený a špinavý, se vrací zpátky ke své matce, která ho přijímá se slzami v očích.¹¹¹ (CAS, s. 58)(SRS, s. 85)

¹¹⁰ Guevara Llaguno, Miren. Op. cit., [online]. [cit. 2020-04-29], s. 144

¹¹¹ Popova, Anna. Op.cit., [online]. [cit. 2020-04-29], s. 51

3.5.3. Jákob a Ezau

Jákob a Ezau jsou dvojčata, jejichž život nám popisuje kniha Genesis. Ezau se narodil jako první ze dvojice a náleželo mu tak otcovo dědictví a požehnání. Příběh vypráví, jak Jákob oklamal svého téměř slepého otce Izáka a získal tak jeho požehnání, které měl dostat prvorozený syn Ezau. Došlo tedy k záměně jejich pozic ve společnosti.

Aureliana Segunda a jeho dvojče Josého Buendíu Segunda si celý život v Macondu pletli. Což by pravděpodobně nebylo tak zvláštní, ale po dlouhém zkoumání Úrsule došlo, že jejich povahy se neslučují s jejich jmény (toto je totiž jev, který se nese v celých generacích). Dozvídáme se, že Úrsula má podezření, že dvojčata zaměnili během jejich narození, když jim dávali znamení, aby je rozlišili. (CAS, s. 116) (SRS, s. 165)

Závěr

Gabriel García Márquez byl během dětství a dospívání ovlivňován náboženskými zvyklostmi svých prarodičů i rodičů, všemi chůvami i školami, které navštěvoval a v nichž se potkal s lidmi, kteří formovali jeho pohled na křesťanství i postoj k Bibli. S většinou přímých vlivů křesťanství se setkal právě v dětství a dospívání. Důležitou roli hrál také fakt, že vyrůstal v silně katolické Kolumbii, kde měla církev v rámci státního zřízení historicky důležité postavení už od dob kolonizace. Tato skutečnost se ostatně projevovala nejen v tvorbě Gabriela Garcíi Márqueze, ale i v dílech spisovatelů publikujících současně s autorem celosvětově známého románu *Sto roků samoty*. Také Eduardo Caballero Calderón či Manuel Zapata Olivella ve svých dílech využívají Bibli jako zdroj inspirace. Álvaro Mutis Jaramillo, přítel Garcíi Márqueze, se veřejně za křesťana prohlašoval, rozhodl se ale vyhnout užití biblických paralel ve své tvorbě.

Biblicky inspirované texty nebyly žádnou novinkou, ovšem rozsah znalostí Písma je u Garcíi Márqueze podivuhodný. Nejedna jeho text nese znaky biblických příběhů a postav. Mezi tato díla patří například *Podzim patriarchy*, *Kronika ohlášené smrti*, *Láska za časů cholery* a samozřejmě i román *Sto roků samoty*.

V románu se čtenáři nabízí spousta paralel k biblickým příběhům a postavám. Je tomu tak i u hlavního protagonisty Josého Arcadia Buendíy. Gabriel García Márquez nám odkrývá rysy jeho povahy, které někdy více a někdy méně odkazují na biblické hrdiny. Josého přirozená autorita, touha po poznání a okolnosti jeho smrti nutí k vyzdvižení paralel s prvním člověkem, Adamem. Incest, vytrvalost a dlouhá doba čekání na oddanost manželky pro změnu spojuje biblického Jákoba a macondského Josého. V neposlední řadě je José, jako přirozený příklad a vůdce cesty za lepšími zítřky, právem přirovnáván k zákonodárci Mojžíšovi.

Úrsula, manželka Josého, nese logicky znaky první ženy, Evy. Její obavy a těžkosti během každého těhotenství připomínají naplnění známých biblických výroků, které pronesl Bůh nad Evou při vyhnání z ráje. Dále v jejím charakteru poznáváme rysy Ráchel, ženy Jákoba. Svou autoritou jsou obě postavy určitými matkami vyvolených rodů.

Poslední rozebíranou postavu v této práci představuje Melquíades, cikán, který svou až nelidskou vědomostí nepřímo zapříčiní pád Josého. Připomíná

v některých pasážích d'ábla, jenž zavínil pád lidstva, a v jiných momentech ho jeho činy ztotožňují se samotným Bohem.

Biblická kniha Genesis patří k hlavním zdrojům autorovy inspirace, proto se v díle *Sto roků samoty* objevuje rovnou několik jejích příběhů. Už samotný začátek románu navozuje idylickou atmosféru v Macondu, která připomíná ráj Eden a vznik světa. Tento fakt je ještě umocněn postavami Josého a Úrsuly jakožto Adama a Evy. I příběh Kaina a Ábela má v románu své místo, a to rovnou několikrát. V této práci ovšem dostává největší prostor vztah Amaranty a Rebecky, který připomíná bratrovraždu mezi Kainem a Ábelem, hlavně kvůli podobným motivům, které vedly k smrti. Jedna z nejznámějších událostí Písma, potopa, se také odráží v historii města Maconda, kde se setkáváme s téměř pětiletými ničivými dešti. Poslední příběh z knihy Genesis, kterému se práce věnuje, je stavění babilónské věže, jež v románu odpovídá neuhasitelné touze Josého Arcadia Buendíi po pořízení daguerrotypu Boha a následné zmatení jeho řeči.

Největší událostí Exodu se stal odchod Hebrejců ze zajetí v Egyptě. Dlouhé putování vedoucí k objevení zaslíbené země nacházíme i v příběhu založení Maconda. José a Úrsula se svými přáteli podstupují několikaletou cestu za lepší budoucností a svobodou, která se nakonec zdá být úspěšná po nadpřirozeném zjevení města Maconda v Josého snu.

Gabriel García Márquez popsal začátky Maconda jako počátek světa, stejně tak nám představuje i apokalypsu města jako konec světa, jehož popis najdeme v poslední biblické knize Zjevení. Způsob, jakým došlo k vyhlazení rodů Buendíů připomíná pasáže Písma, jež mluví o zániku života na Zemi, a to včetně prorockého prohlášení. Román tedy svou strukturou přímo kopíruje strukturu biblického textu. Od začátku rodu Buendíů (paralela k lidskému rodu), po první hřích, Kaina a Ábela, potopu, až po úplný zánik.

Poslední podkapitola této práce je věnována ostatním biblickým událostem a symbolům, které můžeme v románu *Sto roků samoty* najít, jejichž paralely ovšem nejsou tak očividné. Jde o symboliku Josefových ostatků, návrat marnotratného syna a dvojčata Jákoba a Ezaua.

Závěrem nutno zmínit, že se Gabriel García Márquez nesnažil pouze kopírovat biblická schémata, nýbrž se zdá, že je využil, aby textu dodal mystiku a hloubku. Žádný příběh totiž není úplným přepisem událostí z Písma a každý z nich podepsal autor svou představivostí, čímž nám otevřel dveře do nového světa

Maconda a jeho obyvatel. Jedná se opravdu o mistrovské dílo, ve kterém García Márquez nejen ukázal svou znalost Bible, ale zároveň i schopnost dokonale skloubit již známé události s novým obalem.

Během zkoumání výše uvedených paralel mě zaujalo, jaké druhy biblických motivů autor v díle *Sto roků samoty* aplikuje. Pokud paralely, které jsme vysledovali, měl během psaní románu opravdu na mysli, kladu si otázku: Proč právě tyto motivy? García Márquez využil hloubku jedněch z klíčových motivů v Bibli, které přesahují stránky Písma a dají se pozorovat na všech generacích už od Adama a Evy až dodnes. S přílišnou touhou po poznání a následným pádem se v dějinách setkáváme běžně. Příběh Kaina a Ábela, kdy závist a pomstychtivost vede až k násilným projevům člověka, také není lidstvu vzdálený; právě naopak, můžeme ho pozorovat v životě každého z nás, neboť také tyto atributy podle Bible pramení z prvního hříchu v zahradě Eden. Výstavba babylónské věže, jež je symbolem snahy člověka vyrovnat se Bohu, představuje jeden z dalších motivů, kterým García Márquez může poukazovat na osudovost lidstva. To ovšem všechno teprve vygraduje naprostým vyhynutím a apokalyptickým koncem.

García Márquez dokázal využitím vybraných motivů rekonstruovat zobrazení nejdůležitějších lidských pádů a upozorňuje tak na jejich existenci. A tuto skutečnost jakoby užitím paralel zakotvil v Písmu, což je nejprodávanější a nejuznávanější kniha vůbec. Téměř se může zdát, že odkazem na Bibli poukazuje na nevyvratitelnost jím použitých motivů a jejich významů.

Cílem této práce bylo upozornit na důležitost Bible v životě a dílech Gabriela Garcíi Márqueze a tento cíl byl dle mého názoru naplněn. Na tomto místě bych snad ještě podotkla, že se v této práci nepodařilo prozkoumat všechny biblické motivy a možné paralely v dílech tohoto autora, a rozhodně jde o zajímavý podmět pro další zkoumání. Zároveň se zdá, že v českém prostředí chybí studium vlivu Bible na hispanoamerickou literaturu vůbec. Tento jev je ovšem přítomný v dílech hispanoamerických autorů a domnívám se, že by tento fenomén zasloužil více pozornosti.

Bibliografie

Primární literatura:

Bible: Překlad 21. století. Praha: Biblion, 2009. ISBN 978-80-87282-007

DIVECKÝ, Jan. *Příběhy Tóry; Patnáct biblických zamyšlení*. Praha: Nakladatelství P3K, 2005. ISBN: 80-903584-1-1

CABALLERO CALDERÓN, Eduardo. *El Cristo de espaldas*. Barcelona: Ediciones Destino, 1968. ISBN není k dispozici.

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Žít, abych mohl vyprávět*. Praha: Euromedia Group, k.s., 2003. ISBN 80-207-1150-3

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Cien años de Soledad*. México, D. F.: Editorial Planeta Mexicana, S. A., 2015. Kindle ed. ISBN: 978-607-07-2672-9

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Sto roků samoty*. Praha: ODEON, 1980. ISBN není k dispozici.

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Vivir para contarla*. Barcelona: Penguin Random House Grupo Editorial, S. A. U., 2015, Ebook ed. ISBN: 978-84-397-3000-2

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Kronika ohlášené smrti*. Praha: Odeon, první vydání. ISBN není k dispozici.

GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel. *Crónica de una muerte anunciada*. [online]. [cit. 2020-06-09].

Dostupné z:

http://clubdelphos.org/sites/default/files/Cronica_de_una_Muerte_Anunciada-Gabriel_Garcia_Marquez.pdf

GRENZ, Stanley J. *Co s tisíciletým královstvím*. Albrechtice: Křesťanský život, 2019. ISBN: 978-80-7112-211-1

ZAPATA OLIVELLA, Manuel. *En Chimá nace un santo*. Barcelona: Six Barral, S. A., 1963. ISBN není k dispozici.

Sekundární literatura:

ARIAS BETANCUR, Yulman Fernando. Religiosidad, radicalismos y violencia en Colombia. *Páginas*, no. 95, 2014. [online]. [cit. 2020-02-10].

Dostupné z: <https://biblioteca.ucp.edu.co/ojs/index.php/paginas/article/view/2468>

BELL-VILLADA, Gene. *Gabriel García Márquez: The Man and His Work*. The University of North Carolina Press, 1990, s. 45. Ibook ed. ISBN: 0-8078-1875-5

BUENAHORA MOLINA, G. P. La religion del amor en la última narrativa de Gabriel García Márquez. *Boletín Cultural y bibliográfico*, vol. 35, no. 48, 1998. [online]. [cit. 2020-03-20]. (Použit vlastní překlad)

Dostupné z:

https://publicaciones.banrepcultural.org/index.php/boletin_cultural/article/view/1572

CAMACHO MOLANO, Javier Andrés. Estado y religion católica en Colombia. *Derecho y realidad*, no. 12, 2008. [online]. [cit. 2020-02-21].

CORWIN, Jay. *Gabriel García Márquez*. Red, Globe Press; 1st ed., 2017.

Kindle ed. ISBN: 978-1-137-51339-7

CORWIN, Jay. One Hundred Years of Solitude, Indigenous Myth and Meaning. *Confluencia*. vol. 26, no. 2, 2011. [online]. [cit. 2020-04-28].

Dostupné z:

https://www.academia.edu/3864185/One_Hundred_Years_of_Solitude_Indigenous_myth_and_meaning

DEL-RÍO, Marcela. El epigrafe revelador clave para acercarse a la parábola de la „Crónica de una muerte anunciada“. *Confluencia*, vol. 8/9, no. 2, 1993. [online]. [cit. 2020-03-19].

Dostupné z:

https://www.jstor.org/stable/27922159?seq=1#metadata_info_tab_contents

El premiado Álvaro Mutis veía la poesía como una oración: «No me atrevo a escribir de Jesucristo». In: *religionenlibertad.com* [online]. 2013-09-26 [cit. 2020-02-17].

Dostupné z: <https://www.religionenlibertad.com/cultura/31328/el-premiado-alvaro-mutis-veia-la-poesia-como-una-oracion-no.html> (Použit vlastní překlad)

GUEVARA LLAGUNO, Miren. „Teología y mundo actual. “*La presencia de la Biblia en “Cien años de soledad”*“. vol. 257, 2015. [online]. [cit. 2020-04-21].

Dostupné z:

https://www.academia.edu/26607756/La_Biblia_en_Cien_años_de_soledad

GULLÓN, Ricardo. *García Márquez o el arte de contar*. Madrid: Taurus Ediciones, S. A., 1970. ISBN není k dispozici

KIRSNER, Robert. La Soledad En La Obra De Caballero Calderón. *South Atlantic Bulletin*, vol. 40, no. 4, 1975. [online]. [cit. 2020-02-11].

Dostupné z:

https://www.jstor.org/stable/3199117?seq=1#metadata_info_tab_contents

KOOREMAN, Thomas. Translating En „Chimá Nace Un Santo“. *Afro-Hispanic Review*, vol. 10, no. 3, 1991. [online]. [cit. 2020-02-17].

Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/23054048?seq=1>

KULIN, Katalin. Mito y realidad en Cien años de Soledad, de Gabriel. G. Márquez. Alicante: Biblioteca Virtual de Miguel Cervantes. 2015. [online]. [cit. 2020-04-26].

Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/obra/mito-y-realidad-encien-anos-de-soledadde-gabriel-garcia-marquez/>

MENA, Lucila Ines. „Cien Años De Soledad“: Novela De „La Violencia.“ *Hispanérica*, vol. 5, no. 13, 1976. [online]. [cit. 2020-02-10].

Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/20541449?seq=1>

MENA, Lucila Ines. Melquíades y el proceso del conocimiento. *Symposium: A quarterly journal in modern literatures*. 1976. [online]. [cit. 2020-05-07].

Dostupné z: <https://vdocuments.site/melquiades-y-el-proceso-del-conocimiento-melquiades-and-the-search-for-knowledge.html>

MORALES-GUDMUNDSSON, Lourdes E. El jardín y la caída: mito y parodia en El amor en los tiempos de cólera. *Cuadernos Hispanoamericano*, no. 492, 1991. [online]. [cit. 2020-03-20].

Dostupné z: <http://www.cervantesvirtual.com/obra/el-jardin-y-la-caida-mito-y-parodia-en-el-amor-en-los-tiempos-de-colera-932924/>

Nový biblický slovník. Douglas, J. D., Hiller, N., Bruce, F. F., Guthrie, D., Millard, A. R., Packer, J. I., Wiseman, D. J., Praha: Návrat domů, 1996. ISBN: 80-85495-65-1

PELAYO, Rubén. *Gabriel García Márquez: A Critical Companion*. Westport: Greenwood Press. 2001, ISBN: 0-313-31260-5

POPOVA, Anna. *Repetición y mito bíblico en Cien años de Soledad*. 2017. Master thesis. UiT The Arctic University of Norway. Humanities. Literary disciplines. Spanish literature. [online]. [cit. 2020-04-20].

Dostupné z:

<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/11470/thesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*, 23. Edice. [online]. [cit. 2020-05-04]

Dostupné z: <https://dle.rae.es>

STAVANS, Ilan. *Gabriel García Márquez: The Early Years*. St. Martin's Press, 2010, Ebook ed. ISBN: 9780230104808

VARGAS LLOSA, Mario. *García Márquez: Una Historia de un deicidio*. 1972. [online]. [cit. 2020-04-27].

Dostupné z:

<https://archive.org/details/39040709VargasLlosaMarioGarciaMarquezHistoriaDeUnDeicidio2/page/n1/mode/2up/search/b%C3%ADblicos>

WOODARD, Andrea. *Cien años de Soledad and the universal commentary. Considerations on the narrative voice through the lens of Biblical intertextualities*. 2010. [online]. [cit. 2020-07-16]

Dostupné z:

https://www.academia.edu/1508641/CIEN_AÑOS_DE_SOLEDAD_AND_THE_UNIVERSAL_COMMENTARY_Considerations_on_the_narrative_voice_through_the_lens_of_Biblical_intertextualities

Resumé

Tato práce se zabývá výskytem biblických motivů v díle Gabriela Garcíi Márqueze s hlavním důrazem na jeho nejznámější román *Sto roků samoty*. Pro pochopení celkového záměru práce je na začátek důležité zmapovat vývoj křesťanství v Kolumbii, odkud autor pochází. Pozornost se věnuje také ostatním autorům, kteří vydávají své texty v době spisovatelské činnosti Garcíi Márqueze. Tímto se práce snaží stručně poukázat na popularitu využívání křesťanských a s nimi spojených biblických motivů v kolumbijské literatuře.

Spisovatelův rodinný život má na rozebíraný aspekt biblických motivů velký vliv, protože právě jeho rodinní příslušníci a prostředí, ve kterém vyrůstal, jsou hlavními mosty mezi Písmem a autorem. V této části práce se klade důraz převážně na ty události a osoby, které měly na jeho náboženské vyznání největší dopad. Mezi tyto osoby pak patří jeho prarodiče, rodiče, chůvy a někteří přátelé či učitelé z jím navštěvovaným škol. Tyto znalosti a zkušenosti s Písmem poté zvětšil v některých svých dílech, jako například *Podzim patriarchy*, *Kronika ohlášené smrti*, *Láska za časů cholery* či *Sto roků samoty*. Prvním třem zmíněným románům je pozornost s ohledem na biblickou inspiraci stručně věnována v této části. Celá tato pasáž práce pak vyzdvihuje tento fenomén v životě a tvorbě Garcíi Márqueze, který všechny své doposud nabyté vědomosti Písma zúročil v díle *Sto roků samoty*, a uvádí tak do další, stěžejní části práce.

Následuje tedy další, nejdůležitější oddíl, jenž rozebírá několik postav a událostí románu *Sto roků samoty* a jejich paralely v Písmu. Pozornost je věnována postavám Josého, Úrsuly a Melquíadese, kteří jako stěžní aktéři díla nesou rysy biblických postav. Mezi ně patří například Adam a Eva, Jákob a Ráchel nebo d'ábel. Největší prostor patří rozboru událostí románu ve srovnání s biblickou knihou Genesis. Zde se práce zaměřuje na téma prvního hříchu, bratrské rozepře mezi Kainem a Ábelem, biblickou potopu nebo stavbu babylónské věže. Každý z těchto příběhů se svým způsobem podepisuje v díle *Sto roků samoty*. Následuje zkoumání paralel mezi tímto románem a knihou Exodus, kde je pozornost věnována především odchodu Josého a Úrsuly z Riohachy za účelem založení nového města a nové, lepší budoucnosti. Tento příběh nese znaky odchodu Hebrejců z Egypta. Další podkapitola rozebírá jasné paralely mezi apokalyptickým koncem rodu Buendíů a knihou Zjevení, která popisuje druhý příchod Mesiáše a s ním i příchod

konce světa. V neposlední řadě je pozornost stručně věnována dalším třem příběhům, jež nesou implicitní konotace s biblickými událostmi, totiž význam ostatků v obou dílech, návrat marnotratného syna a téma záměny mezi dvojčaty Jákobem a Ezauem.

Resumen

El presente trabajo trata de la presencia de los temas bíblicos en la obra de Gabriel García Márquez poniendo énfasis en su novela más conocida *Cien años de soledad*. Para entender el objetivo general del presente trabajo es importante empezar con un resumen del desarrollo de cristianismo en el país natal del autor, Colombia. También se presta atención a los autores quienes publican sus textos en la época de la actividad literaria de García Márquez. El trabajo intenta mostrar la popularidad del uso de los temas cristianos y bíblicos en la literatura colombiana.

La vida familiar del escritor tiene un gran impacto en el uso de los motivos bíblicos, puesto que son precisamente los miembros de su familia y el ambiente de su infancia lo que más había construido el puente entre la Escritura y el autor. Esta parte del trabajo pone énfasis en los sucesos y las personas que más habían influido su creencia religiosa. Entre ellos pertenecen sus abuelos, padres, amas de casa y algunos amigos o profesores de las escuelas que había visitado. Este conocimiento y estas experiencias con la Biblia después los perpetuó en algunas de sus obras, por ejemplo *El otoño del patriarca*, *Crónica de una muerte anunciada*, *El amor en tiempos de cólera* o *Cien años de soledad*. Las primeras tres novelas mencionadas se analizan con respeto a la inspiración de la Biblia de una manera breve. Toda esta parte entonces resalta este fenómeno en la vida y obra de García Márquez, quien aprovechó del conocimiento de la Biblia cuando escribía la novela *Cien años de soledad*. Esta parte juega el rol introductorio.

Sigue otra parte, la más importante, que analiza algunos personajes y sucesos de la obra *Cien años de soledad* y sus paralelismos encontrados en la Escritura Sagrada. Se presta atención a los personajes de José, Úrsula y Melquíades, quiénes, como los más importantes, llevan los rasgos de algunos personajes bíblicos, como por ejemplo Adán y Eva, Jacob y Raquel o el diablo. El espacio más grande lo ocupa el análisis de esta novela en comparación con el libro bíblico Génesis. Acá se centra el trabajo en los temas del primer pecado, la disputa fraternal entre Cain y Abel, el diluvio bíblico o la construcción de la torre de Babel. Cada uno de estos sucesos se manifiesta en la obra *Cien años de soledad*. A continuación se establecen paralelismos entre esta novela y el libro Éxodo. Acá se presta atención ante todo a la marcha de José y Úrsula de Riohacha con el objetivo de establecer una ciudad nueva y empezar a crear un futuro mejor. Este relato lleva los rasgos del

éxodo de los Hebreos de Egipto. El siguiente capítulo maneja los paralelismos claros entre el fin apocalíptico de la familia de los Buendía y el libro de Revelación, donde se describe la segunda llegada del Mesías y de ahí la llegada del fin del mundo. Al final se analizan tres relatos cuyas connotaciones bíblicas se manifiestan de maneras implícitas. Entre ellos pertenece el significado de restos en ambas obras, la vuelta del hijo pródigo y el tema de confusión de los gemelos Jacob y Esau.